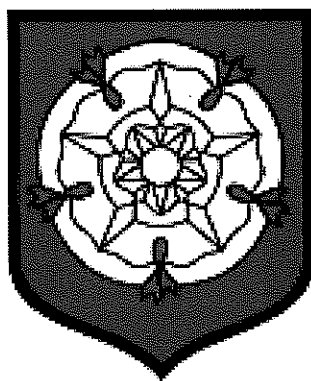

Załącznik
do Uchwały Rady Miejskiej w Różanie nr
z dnia

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY RÓŻAN
NA LATA 2021-2030**

Różan, 2021

Spis treści

I.	WSTĘP	4
1.	Podstawa prawna	5
2.	Metodologia opracowania strategii	8
3.	Charakterystyka Gminy Różan	9
3.1.	Położenie, podział administracyjny i powierzchnia Gminy Różan	9
3.2.	Sytuacja demograficzna Gminy Różan.....	9
II.	DIAGNOZA I ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ W GMINIE RÓŻAN	12
1.	Sytuacja gospodarcza i finanse publiczne	12
2.	Opieka zdrowotna	17
3.	Kultura, sport i rekreacja	19
4.	Oświata.....	22
5.	Zasoby mieszkaniowe	25
6.	Organizacje pozarządowe.....	26
7.	Bezpieczeństwo publiczne	33
8.	Charakterystyka działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie	34
8.1.	Pomoc Społeczna	34
8.2.	Świadczenia rodzinne	44
8.3.	Świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego	46
8.4.	Świadczenia wychowawcze	47
8.5.	Karta Dużej Rodziny	49
8.6.	Dożywianie	50
III.	DIAGNOZA WYBRANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH WRAZ Z WNIOSKAMI.....	51
1.	Diagnoza- Starzenie się społeczeństwa.....	51
2.	Diagnoza- Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności	56
3.	Diagnoza- Bezrobocie.....	59
4.	Diagnoza- Niepełnosprawność	64
5.	Diagnoza- Alkoholizm, narkomania i przemoc domowa	69

6. Diagnoza- Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	77
IV. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	81
1. Cel główny- misja strategii, cele strategiczne i operacyjne.	81
2. Zakładane rezultaty realizacji strategii.....	89
3. Źródła finansowania działań przewidzianych do realizacji.....	90
4. Monitoring i ewaluacja.....	91
V. PODSUMOWANIE.....	92
VI. SPIS WYKRESÓW I TABEL	93

I. WSTĘP

Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej Gminy zobligowane są do opracowania i realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Do zadań samorządowych władz oraz organizacji pomocy społecznej należy rozwiązywanie problemów lokalnej społeczności. Od tego w jakim stopniu pojawiające się problemy będą rozwiązywane lub w jakim stopniu będzie się zapobiegać ich powstawaniu zależy funkcjonowanie całej wspólnoty samorządowej jaką jest gmina.

Lokalne samorzady charakteryzują się dużą dynamiką zmian, których kierunek ciężko jest przewidzieć. Bardzo ważne jest zatem aby jak najszybciej rozpoznawać pojawiające się szanse i zagrożenia. Strategia rozwiązywania problemów społecznych pełni bardzo ważną rolę w zarządzaniu strategicznym polegającym na opracowaniu i wdrożeniu planów, które w późniejszym czasie podlegają kontroli.

Strategia to wzór lub też plan rozwoju gospodarczego i społecznego w kilkuletnich okresach. Zawiera ona diagnozę społeczną, cele, które dana jednostka zamierza osiągnąć oraz zasoby i działania za pomocą, których określone cele mają zostać zrealizowane. W ogólnym rozumieniu strategia to określenie sposobu osiągania celów poprzez kierowanie procesem integracji, rozwoju oraz polityki społecznej. Głównym celem strategii jest opracowanie efektywnego systemu pomocy, który umożliwi skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych na określonym obszarze, w tym przypadku gminie, a co za tym idzie poprawę warunków życia mieszkańców Gminy oraz zaspokajanie ich podstawowych potrzeb. W strategii określone są działania kluczowe w procesie rozwoju społecznego. Coraz większy nacisk kładzie się nie tylko na poprawną diagnozę i formułowanie celów, ale także na systematyczny monitoring występujących zjawisk oraz ewaluację strategii. Wdrożenie strategii wiąże się z szeregiem podejmowanych działań i decyzji dotyczących realizacji planów strategicznych w jednostce samorządu terytorialnego. Jednak aby skutecznie realizować te plany niezbędne jest systematyczne analizowanie zjawisk i problemów.

1. Podstawa prawna

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Działania określone w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2030 powinny być spójne z założeniami zawartymi w dokumentach mających wpływ na politykę społeczną zarówno w Unii Europejskiej jak i w samej Polsce.

Obowiązek jej sporządzenia, w ramach zadań własnych gminy wynika z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej, który stanowi, że gmina ma obowiązek opracowania i realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Poza ww. ustawą na treść Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych duży wpływ mają inne akty prawne takie jak:

- konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 2009 r. poz. 946);
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 803);
- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2021 r. poz 1100 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r. poz 821 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 1672 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 1805 z późn. zm.);

- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2020 r. poz. 1359);
- ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 753 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (Dz.U. z 2020 r. poz. 611);
- ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia mieszkań na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (Dz.U. z 2020 r. poz. 508);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. z 2018 r. poz. 969);
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2021 r. poz. 1915);
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz.U. z 2021 r. poz. 1744);
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U. z dnia 2020 r. poz. 1329);
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz.U. z 2019 r. poz. 2407);
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz.U. z 2021 r. poz. 2021);
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2021 r. poz.877);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. z 2020 r. poz. 176 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej ora zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2021 r. poz. 573 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poza. 685);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu

alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119);

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2020 r. poz. 2050);

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.);

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. z 2020 r. poz. 1057);

- ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz.U. z 2021 r. poz. 716 z późn. zm.);

- uchwała nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023;

- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz.U. z 2018 r. poz. 1061).

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Różan na lata 2021-2030 wpisuje się w dokumenty wyższej rangi, takie jak:

- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030r.);
- Strategia Demograficzna 2040;
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030;
- Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030;
- Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna na lata 2021-2035;
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030;
- Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2020-2026;
- Polityka społeczna wobec osób starszych 2030.

2. Metodologia opracowania strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2030 została opracowana przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Różanie. Dokument ten został opracowany w podziale na trzy części: wstępną, diagnostyczną oraz programową.

We wstępie określone zostały dokumenty prawne, z którymi powinna być spójna strategia, metodologię jej opracowania, a także charakterystykę Gminy Różan i informacje demograficzno-społeczne.

Część diagnostyczna zawiera diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej i problemów społecznych w oparciu o dane zastane oraz analizę SWOT. Wnikliwie przeanalizowano takie obszary jak:

- sytuacja gospodarcza i finanse publiczne;
- opieka zdrowotna;
- kultura, sport i rekreacja;
- oświata;
- zasoby mieszkaniowe;
- organizacje pozarządowe;
- bezpieczeństwo publiczne;
- działalność Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie.

Analiza słabych i mocnych stron w odniesieniu do problemów społecznych t.j. starzenie się społeczeństwa, potrzeba ochrona macierzyństwa i wielodzietności, bezrobocie, niepełnosprawność, alkoholizm, narkomania, przemoc w rodzinie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych pozwoliła na określenie szans i zagrożeń w rozwiązywaniu problemów społecznych na terenie Gminy Różan.

W części programowej określono misję, cele strategiczne, cele operacyjne oraz kierunki działań, które powinny być realizowane w latach 2021-2030. Określono również sposób wdrożenia strategii, jej monitoring i ewaluację.

W związku z tym, że kwestie polityki społecznej w Polsce ulegają ciągłym zmianom, konieczne będzie również na przestrzeni czasu weryfikowanie i modyfikowanie celów strategii.

Bardzo ważne jest aby na bieżąco szukać odpowiedzi na pytanie co jeszcze można zmienić aby uskutecznić rozwiązywanie pojawiających się problemów społecznych.

3. Charakterystyka Gminy Różan

3.1. Położenie, podział administracyjny i powierzchnia Gminy Różan

Gmina Różan to gmina miejsko - wiejska położona w północno - wschodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie makowskim. Gmina Różan zajmuje powierzchnię 8435,68 ha z czego 2493,32 ha stanowią grunty leśne. Gminę Różan w 2020 r. zamieszkiwało 4400 mieszkańców, a gęstość zaludnienia wynosiła 52 osoby na km². Gmina Różan od północnej strony graniczy z Gminą Młynarze, od strony południowej z Gminą Rzewnie, od strony wschodniej z Gminą Goworowo należącą do powiatu ostrołęckiego oraz od strony zachodniej z Gminą Czerwonka Włociańska. Gminę Różan przedziela płynąca przez nią rzeka Narew znajdująca się bliżej jej prawego brzegu. W Gminie Różan krzyżują się dwie drogi krajowe 60 i 61, co ma bardzo duże znaczenie, gdyż jest to ważny szlak tranzytowy. Gminę Różan tworzy jedno miasto Różan, gdzie znajduje się siedziba Gminy oraz 18 sołectw Chelsty, Chrzczonki, Dąbrówka, Dzbądz, Dyszobaba, Kaszewiec, Miłony, Mroczyki-Rębiszewo, Paulinowo, Podborze, Prycanowo, Szygi, Załęże- Eliasze, Załęże- Gartki, Załęże- Sędzieta, Załęże Wielkie, Załuzie, Zawady-Ponikiew.

3.2. Sytuacja demograficzna Gminy Różan

Struktura demograficzna Gminy kształtująca się na przestrzeni lat ma wpływ na różnego rodzaju zmiany społeczne. Ważne jest aby właściwie sprecyzować czynniki kreujące ją, gdyż na tej podstawie możliwe jest określenie działań koniecznych do podjęcia oraz skali tych działań, aby zapobiegać pojawiającym się problemom społecznym.

Tabela 1. Gęstość zaludnienia w latach 2017-2020 w Gminie Różan

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Liczba ludności na 1 km²	53	52	52	52

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Gęstość zaludnienia w Gminie Różan w latach 2017-2020 kształtuje się na bardzo podobnym poziomie i w roku 2020 r. wynosiła ona 52 osoby na 1 km².

Tabela 2. Liczba ludności w latach 2017-2020 wg płci i miejsca zamieszkania w Gminie Różan

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Liczba ludności w tym:	4446	4420	4418	4400
mężczyźni	2184	2163	2158	2148
kobiety	2262	2257	2260	2252
w mieście	2755	2727	2720	2698
na wsi	1691	1693	1698	1702

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Na przestrzeni lat 2017-2020 liczba ludności nie uległa znacznym zmianom. W 2020 r. Gminę Różan zamieszkiwało 4400 osób, z czego 49% to mężczyźni, a 51% to kobiety. W mieście mieszkało 61% ludności, natomiast pozostałe 39 % na wsi.

Tabela 3. Struktura wiekowa w gminie Różan w latach 2017-2020

wiek:	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
przedprodukcyjny	683	695	695	699
w tym:				
kobiety	350	354	344	338
mężczyźni	333	341	351	361
produkcyjny	2829	2753	2727	2693
w tym:				
kobiety	1304	1274	1269	1264
mężczyźni	1525	1479	1458	1429
poprodukcyjny	934	972	996	1008
w tym:				
kobiety	608	629	647	650
mężczyźni	326	343	349	358

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

W ostatnich latach największa liczba ludności, była w wieku produkcyjnym. W 2020 r. mieszkańcy Gminy w wieku produkcyjnym stanowili 61 % ludności, 47% procent tej grupy

stanowiły kobiety, natomiast 53% mężczyźni. Kobiety w wieku produkcyjnym stanowiły 29 % ogółu ludności w 2019 r., a mężczyźni 33%. Najmniej mieszkańców w ostatnich czterech latach było w wieku przedprodukcyjnym, w 2020 r. stanowili oni 16 % całkowitej liczby ludności, z czego 48 % to kobiety a 52 % mężczyźni.

Obecna sytuacja demograficzna jest jak najbardziej prawidłowa. Liczba osób w wieku produkcyjnym jest znacznie większa, niż liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Niestety osób w wieku przedprodukcyjnym jest najmniej, co świadczy o tym, że w przyszłości liczba osób będących w wieku poprodukcyjnym będzie większa niż osób w wieku produkcyjnym. Oznaczać to może, że trzeba będzie zwrócić większą uwagę na pomoc osobom starszym, zapewnienie im dostępu do pomocy materialnej i niematerialnej. Może wzrosnąć również zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze oraz medyczne.

Tabela 4. Ruch naturalny mieszkańców w Gminie Różan w latach 2017-2018.

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
liczba urodzeń	43	53	37	41
liczba zgonów	41	56	50	67
przyrost naturalny	2	-3	-13	-26

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Na podstawie powyższych danych możemy zauważyć, że liczba urodzeń w 2020 r. względem 2019 r. wzrosła, liczba zgonów natomiast znacznie się zwiększyła. Efektem tego był w 2020 r. ujemny przyrost naturalny, który wyniósł -26.

Tabela 5. Liczba zameldowań, wymeldowań oraz saldo migracji w Gminie Różan w latach 2017-2020.

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
zameldowania	55	51	62	55
w tym:				

kobiety	31	34	37	31
mężczyźni	24	17	25	24
wymeldowania	68	64	61	53
w tym:				
kobiety	35	33	27	31
mężczyźni	33	31	34	34
saldo migracji	-13	-13	1	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

W przeciągu trzech ostatnich lat liczba zameldowań i wymeldowań na terenie Gminy Różan wygląda bardzo podobnie. W 2020 r. możemy zauważyć niewielki wzrost liczby zameldowań. W 2017 r. i 2018 r. saldo migracji było na tym samym poziomie czyli -13, w 2019 r. i 2020 r. dzięki większej liczbie zameldowań saldo migracji było dodatnie i wynosiło 1, a następnie 2.

Tabela 6. Liczba zawartych małżeństw w Gminie Różan w latach 2017-2020

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Liczba małżeństw	23	32	12	13
Liczba małżeństw na 1000 ludności	5,19	7,2	2,72	2,95

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Od 2019 roku względem lat ubiegłych liczba małżeństw znacznie zmalała. W 2018 r. było ich 32, natomiast w 2019 r. zaledwie 12, a w 2020 r. 13.

II. DIAGNOZA I ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ W GMINIE RÓŻAN

1. Sytuacja gospodarcza i finanse publiczne

Sytuacja gospodarcza w Gminie Różan ma duży wpływ na rozwiązywanie problemów społecznych. Nowo powstające podmioty gospodarcze pozwalają na aktywizację osób bezrobotnych, a tym samym przyczyniają się do podnoszenia poziomu życia mieszkańców.

Dzięki korzystnemu położeniu geograficznemu oraz połączeniu komunikacyjnemu Gmina Różan może liczyć na lepszy rozwój przedsiębiorczości. Poniżej przedstawiamy dane dotyczące sytuacji gospodarczej i finansów publicznych w Gminie Różan.

Tabela 7. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2017-2020 w Gminie Różan

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Gminne samorządowe jednostki organizacyjne ogółem	5	5	5	5
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	313	323	333	339
Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej	75	68	72	74

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

W latach 2017-2020 na terenie Gminy Różan funkcjonowało 5 gminnych samorządowych jednostek organizacyjnych. Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą oraz osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej na przestrzeni lat utrzymuje się na podobnym poziomie.

Tabela 8. Podmioty według grup rodzajów działalności PKD 2007 w Gminie Różan

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Liczba podmiotów ogółem:	388	391	405	413
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	7	9	9	8
Przemysł i budownictwo	103	98	109	112
Pozostała działalność	278	284	287	293

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Liczba podmiotów gospodarczych na przestrzeni lat stopniowo się zwiększa. Największy odsetek podmiotów według grup rodzajów działalności PKD 2007 stanowi pozostała działalność.

Tabela 9. Podmioty według klas wielkości w latach 2017-2020 w Gminie Różan

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Podmioty zatrudniające od 0 do 9 pracowników	366	367	383	391
Podmioty zatrudniające od 10 do 49 pracowników	19	22	20	20
Podmioty zatrudniające od 50 do 249 pracowników	3	2	2	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Na terenie Gminy Różan większość, bo aż 95% przedsiębiorstw stanowią mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające średniorocznie od 0 do 9 pracowników. Małe przedsiębiorstwa stanowią natomiast 5 % przedsiębiorstw. Najmniej na terenie Gminy jest średnich przedsiębiorstw, natomiast dużych przedsiębiorstw w latach 2017-2020 nie było wcale.

Tabela 10. Podmioty według sektora własności w latach 2017-2020 w Gminie Różan

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Sektor publiczny				
ogółem	20	21	20	20
W tym:				
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	15	15	14	14
Sektor prywatny				
ogółem	368	370	384	392
W tym:				

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	313	323	333	339
Spółki handlowe	11	4	4	6
Spółdzielnie z udziałem kapitału zagranicznego	1	0	0	1
Spółdzielnie	6	6	6	6
Fundacje	2	2	2	2
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	14	11	11	11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Większość przedsiębiorstw na terenie Gminy Różan jest własnością prywatną, przedsiębiorstwa te stanowią 95%, pozostałe 5% to przedsiębiorstwa sektora publicznego. Największy udział w przedsiębiorstwach prywatnych mają osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne. Na terenie gminy funkcjonują też spółdzielnie, spółki handlowe oraz fundacje.

Tabela 11. Podmioty gospodarki narodowej wyrejestrowane z rejestru REGON w latach 2017-2020 w Gminie Różan

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Podmioty ogółem	41	35	21	24
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	2	0	1	0
Przemysł i budownictwo	13	11	4	7
Pozostała działalność	26	24	16	17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Ilość wyrejestrowanych w 2019 r. i 2020 r. podmiotów gospodarki narodowej w stosunku do poprzednich lat zmniejsza się, większość z nich to podmioty prowadzące pozostałą działalność.

Tabela 12. Podmioty wyrejestrowane według sektora własności w latach 2017-2020 w Gminie Różan

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Sektor publiczny	0	0	1	0
ogółem				
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	0	0	1	0
Sektor prywatny	41	35	21	24
ogółem				
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	39	24	20	24
Spółki handlowe	0	1	0	0
Stowarzyszenia i organizacje	0	3	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

W 2020 r. wyrejestrowane zostały 24 podmioty z sektora prywatnego.

Tabela 13. Podmioty nowo zarejestrowane według sekcji PKD 2007 w Gminie Różan

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Podmioty ogółem	35	39	36	37
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	1	1	1	0
Przemysł i budownictwo	10	8	18	13
Pozostała działalność	24	30	17	24

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Liczba nowo powstałych podmiotów od kilku lat utrzymuje się na podobnym poziomie. W 2020 r. liczba podmiotów nowo zarejestrowanych była większa o 16 od liczby podmiotów wyrejestrowanych z rejestru REGON.

Tabela 14. Podmioty nowo zarejestrowane według sektorów własności w latach 2017-2020 Gminie Różan

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Sektor publiczny	1	1	0	0
Sektor prywatny	34	38	35	38
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	31	35	31	36
Stowarzyszenia i organizacje	1	0	0	0
Spółki handlowe	0	0	0	1
Spółki z o.o.	0	0	0	1

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

W 2020 r. jak i w latach poprzednich najczęściej z nowopowstałych podmiotów to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

2. Opieka zdrowotna

Gminę Różan w zakresie lecznictwa obsługuje Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Makowie Mazowieckim oraz specjalistyczne przychodnie w Makowie Maz.

Na terenie Gminy Różan funkcjonują Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej, gabinety stomatologiczne oraz gabinety rehabilitacyjne. W Niepublicznych Zakładach Opieki Zdrowotnej funkcjonują:

- poradnia lekarza POZ;

- gabinet pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej;
- gabinet medycyny szkolnej;
- poradnia promocji zdrowia;
- gabinet położnej środowiskowo-rodzinnej;
- punkt szczepień;
- gabinet diagnostyczno-zabiegowy.

Gabinety te pełnią poniższe funkcje:

- leczenie w ramach podstawowej opieki zdrowotnej;
- badania kierowców;
- medycyna szkolna;
- szczepienia;
- oświata i promocja zdrowia;
- zdrowie matki i dziecka;
- opieka nad rodziną, matką i dzieckiem;
- pozostałe usługi pomocnicze;
- pozostałe usługi w zakresie zdrowia publicznego.

W 2013 r. na terenie Gminy Różan utworzone zostało prywatne Centrum Medyczne, w którym przyjmują lekarze specjaliści m.in. neurolog, laryngolog, stomatolog, kardiolog, ortopeda, ginekolog. Niestety niewielu mieszkańców stać na to, by skorzystać z prywatnych wizyt u specjalistów. Dlatego też można stwierdzić, że dostęp do opieki medycznej, mimo iż ulega poprawie nadal nie jest zadowalający.

Poniżej została zaprezentowana ochrona zdrowia w Gminie Różan na przestrzeni kilku ostatnich lat.

Tabela 15. Liczba przychodni w latach 2017-2020 na terenie Gminy Różan

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Liczba przychodni	6	6	5	5

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Liczba przychodni w 2019 r. zmniejszyła się o jedną.

Tabela 16. Liczba udzielonych porad lekarskich w latach 2017-2020 na terenie Gminy Różan

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Liczba porad lekarskich	18958	19202	20138	19289

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Liczba porad lekarskich w przychodniach na terenie Gminy Różan do 2019 r. rosła, natomiast w 2020 r. zmalała o 849 w stosunku do 2019 r.

Tabela 17. Liczba aptek w latach 2017-2020 na terenie Gminy Różan

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Liczba aptek	3	3	2	2

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Na terenie Gminy Różan w 2020 r. funkcjonowały dwie apteki zlokalizowane w mieście.

3. Kultura, sport i rekreacja

W Gminie Różan funkcjonują dwie instytucje kultury: Gminny Ośrodek Upowszechniania Kultury oraz Biblioteka Publiczna. Liczba czytelników w latach 2017-2020 przedstawia się następująco.

Tabela 18. Liczba czytelników na 1000 ludności w latach 2017-2020 w Gminie Różan

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Liczba czytelników	581	506	520	506

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Tabela 19. Czytelnicy według wieku w 2020 r.

Do 5	6-12	13-15	16-19	20-24	25-44	45-60	Pow. 60
27	89	34	35	24	124	62	111

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Największą grupę czytelników w 2020 roku stanowiły osoby w wieku 25-44 lat, niewiele mniej czytelników było powyżej 60 r.ż.

Księgozbiór biblioteki w 2020 roku wynosił 37086 wolumenów. Biblioteka stara się stale powiększać swoje zbiory o audiobooki oraz książki z dużą czcionką, aby mogły z nich korzystać specjalne grupy czytelników np. seniorzy. Liczba wypożyczeń w 2020 r. w Gminnej Bibliotece Publicznej wynosiła 8672. Biblioteka prowadzi działalność kulturalno-oświatową poprzez różnego rodzaju spotkania czytelnicze, zajęcia edukacyjne i konkursy, w których chętnie biorą udział przedszkolaki, seniorzy a także pozostali mieszkańcy Gminy.

Gminny Ośrodek Upowszechniania Kultury w Różanie ma za zadanie zaspokajanie potrzeb kulturalnych społeczeństwa poprzez tworzenie i upowszechnianie różnych dziedzin i form kultury oraz sztuki profesjonalnej, a także gromadzenie, przechowywanie i udostępnianie dóbr kultury w zakresie historii miasta i gminy. W GOUK w 2019 r. zatrudnionych było 9 osób, natomiast na podstawie umów zlecenie pracowało 6 instruktorów. Dzięki dużemu zaangażowaniu pracowników ośrodek tętni życiem, pobudza społeczność lokalną oraz motywuje do aktywności. Od 20 marca 2020 r. w związku z sytuacją epidemiologiczną GOUK musiał zawiesić wszystkie zajęcia i wydarzenia. Jednak gdy tylko było to możliwe w GOUK funkcjonowały: zajęcia teatralne „Kulturalnie Proszę”, zajęcia plastyczne Art.-Deco, zajęcia Mali Odkrywcy, koło wokalne z elementami rytmiki, indywidualna nauka gry na gitarze, indywidualna nauka gry na instrumentach dętych, indywidualna nauka gry na instrumentach klawiszowych, zajęcia Nordic-Walking, podstawy obsługi komputera, Klub Miłośników Fantastyki. W GOUK prowadzone są różnego rodzaju zajęcia, w większości są one bezpłatne dla mieszkańców gminy i odpłatne dla mieszkańców sąsiednich gmin. Uczestnicy zajęć nie tylko mogą miło spędzić czas na zajęciach, ale również uczą się pracować w grupie, rozwijają swoje talenty oraz kształtują pozytywne wzorce i nawyki. Gminny Ośrodek Kultury w Różanie organizuje również różnego rodzaju konkursy, koncerty, festiwale, przeglądy, wystawy. Ponadto wspiera też lokalne stowarzyszenia, nieformalne grupy, jednostki samorządowe, a także angażuje się w akcje charytatywne. GOUK jest wydawcą lokalnej gazety „Świerszcz Różański”, w którym zawierane są informacje o bieżących wydarzeniach w Gminie Różan. W GOUK funkcjonuje też zespół muzyczny The OrchestRose prowadzony przez Pana Tomasza Grześkovicza, w skład zespołu wchodzi 23 osoby, które łączy pasja do muzyki. w 2020 r. zespół został zakwalifikowany do konkursu na

Najlepszą Orkiestrę Dętą Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich w woj. mazowieckim.

Na terenie Gminy Różan znajduje się wiele obiektów sportowych m.in.:

- stadion;
- hala sportowa;
- boisko sportowe i plac zabaw przy ul. Pogodnej;
- place zabaw przy ul. Gdańskiej i ul. Szkolnej;
- boisko i plac zabaw we wsi Dyszobaba;
- boiska we wsiach Dzbądz, Mroczyki-Rębiszewo, Chełsty;
- plac zabaw we wsi Szygi.

W dni nauki szkolnej z Hali sportowej korzystają szkoły, natomiast w godzinach popołudniowych odbywają się tam zajęcia sportowo rekreacyjne, które finansuje Urząd Gminy w Różanie. Zajęcia te odbywają się w podziale na następujące sekcje:

- sekcja tenisa stołowego, piłki nożnej i piłki siatkowej dla Szkoły Podstawowej;
- sekcja tenisa stołowego, piłki nożnej, piłki siatkowej i piłki ręcznej dla Publicznego Gimnazjum;
- sekcja Karate Kyokushin- dwie grupy wiekowe;
- sekcja piłki nożnej- orliki i młodziki;
- sekcja piłki nożnej- seniorzy.

W związku ze swoim położeniem oraz sprzyjającymi warunkami krajobrazowymi i przyrodniczymi Gmina Różan jest również atrakcyjna pod względem turystycznym. Znajduje się tu bardzo dużo działek rekreacyjnych nad Narwią. Największe skupiska działek letniskowych występują na terenie wsi: Dzbądz, Dąbrówka, Chełsty, Paulinowo, Dyszobaba i Kaszewiec. Działki letniskowe są wykorzystywane najczęściej w okresie od maja do września.

Ponadto w Gminie Różan znajduje się wiele zabytków takich jak Kościół pw. św. Anny, Forty nr I, II, III i IV, cmentarz parafialny rzymsko-katolicki, Kaplica grobowa (rodziny Kossakowskich), Nagrobek (rodziny Gromadzkich - anioł), Mogiła zbiorowa poświęcona mieszkańcom Różana wymordowanych przez bolszewików w 1920 r., Mogiły wojenne

poświęcone poległym żołnierzom w obronie ojczyzny wrzesień 1939 r., Mogiła zbiorowa poświęcona poległym żołnierzom w obronie ojczyzny w 1939r. i poległym żołnierzom przy rozminowaniu w 1945 r., Mogiła poświęcona żołnierzowi w obronie ojczyzny wrzesień 1939 r. "Nieznany Żołnierz Polski", Pomnik poświęcony obrońcom ojczyzny wrzesień 1939 r., Obelisk kamienny poświęcony poległym w obronie ojczyzny wrzesień 1939 r., Obelisk kamienny upamiętniający poległych żołnierzy w walce z okupantem niemieckim, Pomnik poświęcony Bohaterom Wojska Polskiego poległym w walce z faszyzmem niemieckim za wolność ziemi różańskiej, Cmentarz Żołnierzy z I Wojny Światowej.

4. Oświata

Gmina Różan w latach 2017-2020 była organem prowadzącym dla Przedszkola Samorządowego w Różanie, Szkoły Podstawowej im. I Dywizji Tadeusza Kościuszki w Różanie, Szkoły Filialnej w Załuziu oraz Publicznego Gimnazjum im. Obrońców Różana w Różanie.

W 2020 r. w Przedszkolu Samorządowym w Różanie funkcjonowało 5 grup po około 25 dzieci. Łącznie do Przedszkola Samorządowego w Różanie uczęszczało 124 dzieci. Wszystkie dzieci uczęszczające do Przedszkola korzystały z dożywiania.

Tabela 20. Liczba dzieci uczęszczających do Przedszkola Samorządowego w Różanie w latach 2017-2020

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Liczba dzieci	123	124	125	124

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Z powyższych danych wynika, że liczba dzieci uczęszczających do Przedszkola w latach 2017-2020 ulega niewielkim zmianom.

Przedszkole Samorządowe w Różanie promuje zdrowy styl życia rodziny oraz postawy prozdrowotne. Pielęgniarka szkolna prowadzi w przedszkolu zajęcia na temat higieny i zdrowia, zwraca się również szczególną uwagę na higienę jamy ustnej. Przedszkole kształtuje zdrowe nawyki żywieniowe u dzieci jednocześnie uświadamiając rodziców jak poprawić sposób żywienia by zapobiegać otyłości, cukrzycy czy też alergiom. Poza aspektami zdrowotnymi dużą uwagę przywiązuje się również do aktywnego spędzania czasu oraz naukę poprzez zabawę.

Mimo podejmowanych działań najczęściej pojawiającymi się problemami u dzieci są alergie pokarmowe, wady postawy, wady wymowy i złe nawyki żywieniowe.

W Gminie Różan w latach 2017-2020 funkcjonowała Szkoła Podstawowa w Różanie z punktem filialnym w Załuziu. W 2020 r. do Szkoły Podstawowej w Różanie uczęszczało 336 uczniów.

Tabela 21. Liczba dzieci uczęszczających do Publicznej Szkoły Podstawowej w Różanie i punktu filialnego w Załuziu w latach 2017-2020

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Liczba dzieci w Szkole Podstawowej w Różanie	294	339	342	336
Liczba dzieci w punkcie filialnym w Załuziu	17	13	16	10

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Liczba dzieci w Szkole Podstawowej w Różanie w 2018 r. wzrosła i utrzymywała się na podobnym poziomie w następnych latach. Wzrost ten spowodowany był zamknięciem działalności Gimnazjum.

Szkoła Podstawowa prowadzi indywidualne nauczanie dla dzieci niepełnosprawnych, które polega na prowadzeniu zajęć edukacyjnych, rewalidacyjnych, rozwijających, dydaktyczno-wychowawczych i korekcyjno-kompensacyjnych. Poza tym szkoła prowadzi czynności prewencyjne i interwencyjne w przypadkach bezradności opiekuńczo-wychowawczych rodziców. Organizowane są różnego rodzaju warsztaty i pogadanki na temat bezpieczeństwa zdrowia fizycznego i psychicznego. Nauczyciele wskazują dzieciom prawidłowe formy spędzania czasu wolnego w celu zapobiegania patologiom w rodzinach. Ponadto w szkole organizowane są zajęcia pozalekcyjne w ramach wspierania dzieci i rodzin. Najczęściej pojawiającym się problemem wśród dzieci i młodzieży jest agresja słowna a nieraz również i fizyczna.

Gimnazjum w Różanie zakończyło swoją działalność w roku szkolnym 2018/2019.

Tabela 22. Liczba dzieci uczęszczających do Gimnazjum w Różanie w latach 2017-2018

	2017 r.	2018 r.
Liczba dzieci	89	42

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Placówki Oświatowe prowadzone przez Gminę Różan funkcjonowały w 3 budynkach komunalnych. Zarówno Szkoły jak i Przedszkole korzystają z Internetu i wyposażone są w nowoczesne sprzęty. Kadra placówek Oświaty w 2020 r. to 57 nauczycieli oraz 35 pracowników obsługi i administracji 25 osób to pracownicy Przedszkola w tym 12 nauczycieli i 13 pozostałych pracowników, 62 osoby to pracownicy Szkoły podstawowej, w tym 41 nauczycieli, 21 pozostałych pracowników i 4 osoby pracujące w Filii w Załuziu. Z dniem 31.08.2021 r. na podstawie Uchwały nr XXX.192.2021 z dnia 05.07.2021 zlikwidowano Szkołę Filialną w Załuziu z oddziałem przedszkolnym i klasami I-III.

W Gminie Różan działa również Zespół Szkół, który proponuje uczniom bogatą ofertę edukacyjną. W 2020 r. w Zespole Szkół w Różanie uczyło się 209 osób.

Tabela 23. Liczba dzieci uczęszczających do Zespołu Szkół w Różanie w latach 2017-2018

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Liczba dzieci	157	153	178	209

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

W latach 2017-2020 liczba uczniów w Zespole Szkół w Różanie utrzymywała się na bardzo podobnym poziomie.

Gmina Różan wypłaca uczniom spełniającym odpowiednie kryteria stypendia socjalne.

Tabela 24. Liczba i kwoty wypłaconych stypendiów socjalnych w latach 2017-2020 r. w Gminie Różan

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Liczba wypłaconych stypendiów socjalnych	115	93	73	66
Wysokość stypendium socjalnego na 1 ucznia	od 992,00 zł do 2.480,00 zł	od 992,00 zł do 2.480,00 zł	od 496,00 zł do 2.480,00 zł	od 496,00 zł do 1.041,60 zł

Łączna kwota wydatkowana na stypendia socjalne	180.796,31 zł	142.098,63 zł	97.121,18 zł	47.512,72 zł
--	---------------	---------------	--------------	--------------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminy Różan

5. Zasoby mieszkaniowe

Podstawą zarządzania Zasobami mieszkaniowymi Gminy jest uchwała nr XXXIII.206.2021 Rady Miejskiej w Różanie z dnia 25 października 2021 r. w sprawie uchwalenia wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy Różan na lata 2021-2025. Program ten obejmuje:

- 1) prognozę dotyczącą wielkości oraz stanu technicznego zasobu mieszkaniowego gminy w poszczególnych latach, z podziałem na lokale socjalne i pozostałe lokale mieszkalne;
- 2) analizę potrzeb oraz plan remontów i modernizacji wynikający ze stanu technicznego budynków i lokali;
- 3) planowana sprzedaż lokali;
- 4) zasady polityki czynszowej oraz warunki obniżania czynszu;
- 5) sposób i zasady zarządzania lokalami i budynkami wchodzącymi w skład mieszkaniowego zasobu gminy oraz przewidywane zmiany w zakresie zarządzania mieszkaniowym zasobem gminy w kolejnych latach;
- 6) źródła finansowania gospodarki mieszkaniowej w kolejnych latach;
- 7) wysokość wydatków w kolejnych latach z podziałem na koszty bieżącej eksploatacji, koszty remontów oraz koszty modernizacji lokali i budynków wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu, koszty zarządu nieruchomościami wspólnymi, których gmina jest jednym ze współwłaścicieli, a także wydatki na inwestycje;
- 8) opis innych działań mających na celu poprawę wykorzystania i racjonalizację gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy, a w szczególności:

- a) niezbędny zakres zmian lokali związanych z remontami budynków i lokali;
- b) planowaną sprzedaż lokali.

W 2020 r. w zasobach Gminy Różan były 42 mieszkania komunalne, w tym 17 mieszkań socjalnych. Liczba osób oczekujących na mieszkanie socjalne wynosiła 4. Gmina Różan dla osób pozostających w trudnej sytuacji materialnej zapewnia wypłatę dodatków mieszkaniowych, warunki ich przyznawania są szczegółowo określone w Ustawie o dodatkach mieszkaniowych.

Tabela 25. Dodatki mieszkaniowe w latach 2017-2020 w Gminie Różan

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Liczba wypłaconych świadczeń	180	193	178	174
Kwota wypłaconych świadczeń	22.803,00 zł	27.731,00 zł	23.859,00 zł	30.923,61 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie

W latach 2017-2020 liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych i kwota przeznaczona na ich pokrycie utrzymuje się na podobnym poziomie.

W 2020 r. 99,8 % budynków mieszkalnych było podłączone do wodociągu i 54,2 % do kanalizacji.

6. Organizacje pozarządowe

W życiu lokalnej społeczności ważną rolę odgrywają organizacje pozarządowe, są to m.in. stowarzyszenia i fundacje. Dzięki nim małe i średnie miejscowości mają większe szanse rozwoju, wzmacniana jest lokalna władza, ale przede wszystkim aktywizują one nie tylko pojedyncze osoby ale także grupy społeczne. Lokalne społeczeństwo wykorzystuje swoje zasoby i przez to staje się samowystarczalne. Na terenie Gminy Różan w 2020 r. funkcjonowały następujące organizacje pozarządowe:

1. „Stowarzyszenie Opiekunów Osób Niepełnosprawnych – cafe mama – klub”. Cele działania organizacji :
- poprawa sytuacji dzieci niepełnosprawnych oraz ich opiekunów, a także dotkniętych innymi patologiami;
  - zmiana w postrzeganiu przez społeczeństwo przez promocję sztuki, talentów;
  - umożliwienie dzieciom chorym i niezamożnym dostępu do niezbędnych a odpłatnych badań, zabiegów;
  - integracja w społeczeństwie i rodzinie poprzez sztukę, wyjazdy, wystawy, wernisaże, prelekcje, kampanie społeczne;
  - integracja poprzez tworzenie szkół integracyjnych.;
  - poprawa warunków mieszkaniowych dzieci i opiekunów;
  - organizacja spotkań ze specjalistami (terapeuci, rehabilitanci, artyści, prawnicy, psychologzy;
  - tworzenie „Funduszy celowych” pozwalających poprawić warunki bytowe dzieci niepełnosprawnych i ich opiekunów;
  - rozwijanie talentów poprzez egzekwowanie prawa do udziału w zajęciach kierowanych na ogół do dzieci zdrowych;
  - wspieranie nauczycieli i pedagogów w dążeniu do pozyskiwania wiedzy i wykształcenia, by podolali wymaganiom szkoły integracyjnej i z pełną świadomością wypełniali swoje obowiązki;
  - stworzenie od podstaw przyjaznego centrum spotkań ”cafe mama” wyposażonego właściwie do zadań jakie ma spełniać min: sprzęt rehabilitacyjny, relaksacyjny, gry i urządzenia rozwijająco – edukacyjne;
  - realizacja programu „Zobaczyć i dotknąć świat” mającego na celu wyjazdy dzieci wraz z opiekunami;
  - współpraca z organizacjami i instytucjami rządowymi i samorządowymi w zakresie propagowania idei pomocy dzieciom niepełnosprawnym i opiekunom;

- niesienie pomocy w kształtowaniu rozwoju i odzyskaniu właściwej pozycji w środowisku, rodzinie, szkole;
- udzielanie informacji i pomocy osobom z poza stowarzyszenia borykającym się z podobnymi problemami;
- pomoc w rozwiązywaniu konfliktów i trudnych problemów życiowych;
- propagowanie idei stowarzyszenia na terenie Gminy Różan i sąsiednich, szczególnie wśród osób zajmujących się z urzędu oraz wśród innych dzieci i młodzieży;
- obrona członków stowarzyszenia.

2. Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Różańskiej. Cele działania organizacji :

- dbałość o cywilizacyjny i kulturowy wizerunek miasta i gminy Różan;
- upowszechnianie wiedzy o mieście i gminie Różan.
- popularyzacja zasad demokracji i samorządności;
- pielęgnowanie tradycji historii związanej z Różanem;
- rozwój miasta i gminy Różan;
- działalność charytatywna;
- podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
- ochrona i promocja zdrowia;
- działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości;
- działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;
- organizowanie wypoczynku dzieci i młodzieży;
- wspieranie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego;
- wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu;

- działalność na rzecz kombatantów i osób represjonowanych;
- przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym;
- organizowanie życia koleżeńskiego członków stowarzyszenia.

3. „Stowarzyszenie Aktywnych Pań w Załuziu”. Cele działania organizacji:

- integracja środowisk kobiecych poprzez aktywność kulturalną, rekreacyjną i towarzyską;
- poprawa jakości życia dzieci i ich rodzin;
- wspieranie wszelkich inicjatyw służących rozwojowi zainteresowań i uzdolnień, aktywizacji zawodowej oraz działalności gospodarczej kobiet;
- podejmowanie, realizowanie i propagowanie inicjatyw edukacyjno-kulturalnych i artystycznych oraz wymiany doświadczeń zawodowych i gospodarczych;
- propagowanie i wspieranie działań prowadzonych na rzecz udziału kobiet w życiu publicznym i w polityce;
- promowanie członków szczególnie uzdolnionych;
- umożliwianie rozwoju osobistego członków stowarzyszenia poprzez kursy i szkolenia;
- podejmowanie działań na rzecz budowy społeczeństwa obywatelskiego, osób niepełnosprawnych oraz członków ich rodzin;
- działalność charytatywna i pomoc społeczna;
- praca z dziećmi i młodzieżą, szczególnie z rodzin zagrożonych patologią;
- podtrzymywanie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
- upowszechnianie i ochrona wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji;
- działania na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijanie kontaktów i współpracy między społeczeństwami;

4. Uczniowski Klub Sportowy FC 2012 Różan. Cele działania organizacji:

- planowanie i organizowanie życia sportowego uczniów, młodzieży i dorosłych;
- angażowanie wszystkich uczniów, młodzieży i dorosłych do różnorodnych form aktywności ruchowej, gier i zabaw dostosowanych do wieku, stopnia sprawności i zainteresowań sportowych;
- uczestniczenie w imprezach sportowych organizowanych na obszarze działania samorządu terytorialnego i poza nim;
- organizowanie zajęć sportowych dla uczniów szkół, młodzieży i dorosłych w celu wszechstronnego rozwoju ich sprawności fizycznej i umysłowej;
- organizowanie działalności sportowej ze szczególnym uwzględnieniem funkcji zdrowotnych;
- organizowanie uczniom wszystkich klas różnorodnych form współzawodnictwa sportowego;
- kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości poprzez uczestnictwo w realizacji zadań sportowych Klubu;

5. Stowarzyszenie Rozwoju Poprzez Taniec „PROGRES”. Cele działania organizacji:

- działalność kulturalno-oświatowa i rekreacyjno-sportowa na rzecz promocji tańca i aktywności fizycznej wśród wszystkich grup wiekowych;
- prowadzenie działań szkoleniowo-edukacyjnych i sportowo-rekreacyjnych w dziedzinie tańca;
- propagowanie aktywnych form spędzania czasu wolnego oraz zdrowego stylu życia;
- przeciwdziałanie patologiom społecznym poprzez oddziaływanie w zakresie wychowania estetycznego, podnoszenia kultury i obyczajowości życia codziennego;
- pomoc w zdobywaniu wiedzy, poszerzaniu zainteresowań i podnoszeniu umiejętności w zakresie różnych form tańca;
- podtrzymywanie tradycji oraz rozwój świadomości obywatelskiej i kulturowej, organizowanie rywalizacji sportowej, spotkań umożliwiających wymianę doświadczeń, szkoleń podnoszących wiedzę i umiejętności w zasięgu regionalnym, ogólnopolskim i międzynarodowym;

- działania na rzecz integracji społecznej, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu;
- promocja talentów sportowych i artystycznych oraz pomoc w ich rozwoju, organizowanie aktywnego wypoczynku-obozy szkoleniowe, zgrupowania;
- promocja zdrowia i oświaty zdrowotnej;
- działania na rzecz integracji europejskiej poprzez nawiązywanie współpracy i kontaktów międzynarodowych;
- pomoc w stwarzaniu lepszych warunków do w/w działań.

6. Stowarzyszenie Nasze Wspólne Sprawy. Cele działania organizacji:

- tworzenie warunków sprzyjających twórczości, aktywności poznawczej, społecznej, obywatelskiej i zawodowej Polaków;
- przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu, wykluczeniu społecznemu, marginalizacji społecznej, przemocy i wszelkim innym negatywnym zjawiskom społecznym;
- rozwijanie zdolności, zainteresowań i potencjału młodego pokolenia Polaków;
- niesienie pomocy socjalnej, terapeutycznej, rehabilitacyjnej, materialnej osobom ubogim, bezdomnym, niepełnosprawnym, chorym w szczególności dzieciom i młodzieży;
- wspieranie procesów rozwojowych i integracyjnych w społecznościach lokalnych;
- promowanie idei wolontariatu krajowego i międzynarodowego, tworzenie warunków stymulujących proces rozwoju i upowszechniania wolontariatu wśród Polaków zwłaszcza młodego pokolenia.

7. Ochotnicza Straż Pożarna w Różanie. Cele działania organizacji:

- prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom i innym miejscowym zagrożeniom oraz współdziałanie w tym zakresie z organizacjami i instytucjami społecznymi;
- udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów i innych klęsk;
- uświadamianie ludności o konieczności i sposobach ochrony przed pożarami oraz

przygotowanie jej do udziału w ochronie przeciwpożarowej;

- rozwijanie wśród członków OSP zainteresowań kultury, oświaty, i sportu;
- udział w obronie cywilnej.

8. Ochotnicza Straż Pożarna w Załuziu. Cele działania organizacji:

- prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom i innym miejscowym zagrożeniom oraz współdziałanie w tym zakresie z organizacjami i instytucjami społecznymi;
- udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów i innych klęsk;
- uświadamianie ludności o konieczności i sposobach ochrony przed pożarami oraz przygotowanie jej do udziału w ochronie przeciwpożarowej;
- rozwijanie wśród członków OSP zainteresowań kultury, oświaty, i sportu;
- udział w obronie cywilnej.

9. Ochotnicza Straż Pożarna w Szygach. Cele działania organizacji:

- prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom i innym miejscowym zagrożeniom oraz współdziałanie w tym zakresie z organizacjami i instytucjami społecznymi;
- udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów i innych klęsk;
- uświadamianie ludności o konieczności i sposobach ochrony przed pożarami oraz przygotowanie jej do udziału w ochronie przeciwpożarowej;
- rozwijanie wśród członków OSP zainteresowań kultury, oświaty, i sportu;
- udział w obronie cywilnej;

10. Ochotnicza Straż Pożarna w Chełstach. Cele działania organizacji:

- prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom i innym miejscowym zagrożeniom oraz współdziałanie w tym zakresie z organizacjami i instytucjami społecznymi;
- udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów i innych klęsk;

- uświadamianie ludności o konieczności i sposobach ochrony przed pożarami oraz przygotowanie jej do udziału w ochronie przeciwpożarowej;
- rozwijanie wśród członków OSP zainteresowań kultury, oświaty, i sportu;
- udział w obronie cywilnej.

11. Ochotnicza Straż Pożarna w Mroczkach Rębiszewo. Cele działania organizacji:

- prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom i innym miejscowym zagrożeniom oraz współdziałanie w tym zakresie z organizacjami i instytucjami społecznymi;
- udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów i innych klęsk;
- uświadamianie ludności o konieczności i sposobach ochrony przed pożarami oraz przygotowanie jej do udziału w ochronie przeciwpożarowej;
- rozwijanie wśród członków OSP zainteresowań kultury, oświaty, i sportu;
- udział w obronie cywilnej.

12. Koło wędkarskie „Różanka”. Cele działania organizacji:

- organizowanie i promowanie wędkarstwa, rekreacji, sportu wędkarskiego;
- użytkowanie i ochrona wód;
- działanie na rzecz ochrony przyrody;
- kształtowanie etyki wędkarskiej.

7. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne Gminy Różan zapewnia Starosta Powiatu Makowskiego, Burmistrz Gminy Różan, Kierownik Posterunku Policji w Różanie oraz Komendant Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Makowie Mazowieckim.

W 2020 r. pracownicy Posterunku Policji w Różanie przeprowadzili 6 postępowań dotyczących prowadzenia pojazdów w stanie nietrzeźwości, z czego 5 zakończyło się aktem

oskarżenia a 1 umorzono. Aktem oskarżenia zakończyło się również 1 postępowanie w sprawie złamania zakazu prowadzenia pojazdów. Wydział Ruchu Drogowego Komendy Powiatowej Policji w Makowie Maz. zwiększył liczbę patroli zmotoryzowanych na terenie miasta i gminy Różan. Działania te mają na celu zwiększenie bezpieczeństwa i porządku publicznego. Policjanci z Posterunku Policji w Różanie prowadzą również działania przeciwdziałające przemocy w rodzinie. W 2020 r. przeprowadzono 86 interwencji domowych, z czego 52 na terenie miasta Różan, pozostałe interwencje dotyczyły obszarów wiejskich. W efekcie tych interwencji założono 7 Niebieskich Kart i wszczęto 2 postępowania za znęcanie się fizycznie i psychicznie, z których 1 zakończyło się aktem oskarżenia, a 1 zostało umorzone. Policjanci w ramach działań prewencyjnych prowadzą liczne pogadanki z młodzieżą szkolną, pedagogami i rodzicami.

W 2020 r. nie ujawniono na terenie gminy Różan sprzedaży alkoholu osobom nieletnim, w porównaniu z rokiem 2018 r. odnotowano spadek liczby osób spożywających alkohol w miejscu publicznym.

Na terenie Gminy Różan działa 5 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej tj. Różan, Szygi, Załużcie, Chełsty oraz Mroczyki-Rębiszewo. W 2020 r. odnotowano 85 zdarzeń, w tym 25 pożarów. Miejscowych zagrożeń takich jak silne wiatry, opady deszczu, wypadki w komunikacji oraz przypadki wymagające pomocy medycznej było 55. Niestety odnotowano również 5 fałszywych alarmów, 4 w dobrej wierze i 1 złośliwy.

8. Charakterystyka działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie

8.1. Pomoc Społeczna

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej mówi, że pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Organizatorem pomocy społecznej na terenie Gminy Różan jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Różanie. Ośrodek realizuje zadania własne o charakterze obowiązkowym i zadania zlecone w zakresie ustalonym ustawami i aktami wykonawczymi do ustaw oraz uchwałami władz lokalnych. Do ww. dokumentów należą m.in.:

ustawa o pomocy społecznej, ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o świadczeniach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, ustawa o powszechnym ubezpieczeniu społecznym. Ośrodek Pomocy Społecznej w Różanie wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Ponadto podejmuje działania zmierzające do usamodzielnienia oraz integracji ze środowiskiem osób i rodzin z trudnościami. W skład struktury organizacyjnej Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie wchodzi: kierownik, pracownicy socjalni, stanowiska ds. świadczeń rodzinnych oraz funduszu alimentacyjnego oraz postępowania wobec dłużników alimentacyjnych, stanowisko ds. administracyjnych, asystent rodziny, opiekunki osób starszych, pielęgniarki, terapeuci oraz opiekunki środowiskowe.

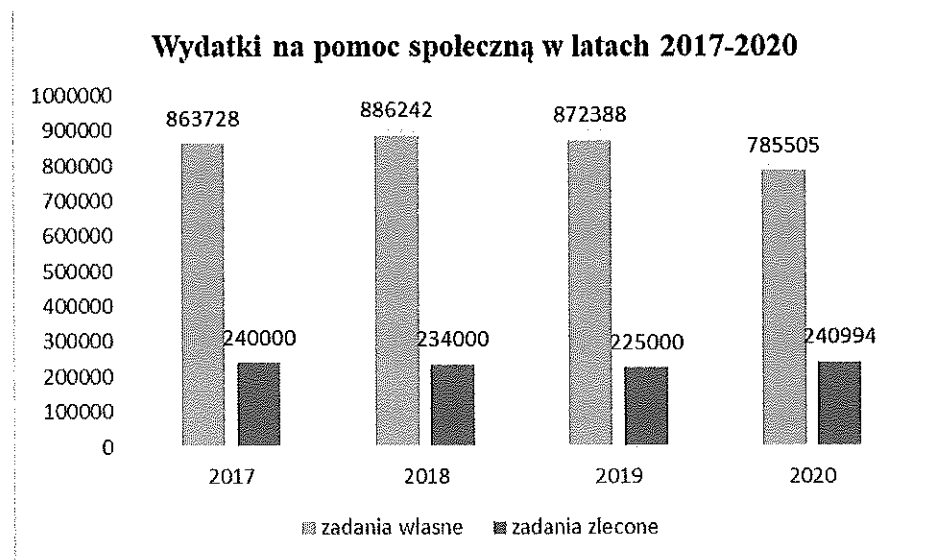
Pracownicy socjalni pracują według podziału na poniższe rejony:

- Rejon I- Różan (ulice: Pl. Obrońców Różana, Mostowa, Fortowa, Zjazd, Sienkiewicza, Słowackiego, Lwowska, Wileńska, Hallera, Panny Marii, 3 Maja, Przechodnia, Rolna, Nowa, blok 6A), Kaszewiec, Dąbrówka, Chelsty;
- Rejon II- Różan (ulice: Warszawska, Gdańska, Mickiewicza, Ostrowska, Przemysłowa, Królowej Bony, Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta, Jagiellonki, Radziwiłłówny, Kamienne Schodki, Nadnarwiańska, blok 6C i 6E), Prycanowo, Podborze, Załuzie, Zawady Ponikiew;
- Rejon III- Różan (ulice: Poniatowskiego, Uklei, Czysta, Kopernika, Skłodowskiej, Szkolna, Szmaragdowa, Diamentowa, Topazowa, Agatowa, Rubinowa, Bursztynowa, Kilińskiego, blok 6D), Dyszobaba, Chrzczonki, Miłony, Szygi, Załęże Wielkie, Załęże Gartki, Załęże Sędzięta, Załęże Eliasze;
- Rejon IV- Różan (ulice: Polna, Targowa, Spokojna, Parkowa, Witosa, Kościuszki, Pogodna, Słoneczna, Marzanny, Tęczowa, Lazurowa, Cmentarna, Leśna, blok 6 i 6B), Paulinowo, Dzbańdz, Mroczyki-Rębiszewo.

Adresatami pomocy społecznej są osoby i rodziny, które nie posiadają wystarczających środków na pokrycie podstawowych potrzeb, a ponad to sami we własnym zakresie nie są w stanie własnymi staraniami przezwyciężyć trudnej sytuacji w jakiej obecnie się znajdują.

Poniższe wykresy i tabele prezentują wydatki na pomoc społeczną w latach 2017-2020, a także liczbę świadczeń z podziałem na liczbę osób, którym decyzją przyznano świadczenie oraz liczbę rodzin i osób w tych rodzinach.

Wykres 1. Wydatki na pomoc społeczną w latach 2017-2020 w Gminie Różan w zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie

Wykres 2. Liczba osób objętych pomocą społeczną w latach 2017-2020 w Gminie Różan

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie

Z powyższych danych wynika, że liczba osób korzystających z pomocy społecznej od 2019 roku znacznie zmniejszyła się w porównaniu z poprzednimi latami.

Tabela 26. Rodziny korzystające z pomocy społecznej w latach 2017-2020 w Gminie Różan

	Liczba rodzin		liczba osób w rodzinach
	Ogółem	w tym:	
		na wsi	
2017	504	93	1268
2018	493	88	1167
2019	409	109	1325
2020	378	147	823

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie

Analizując liczbę rodzin korzystających z pomocy społecznej na przestrzeni lat można zauważyć, że liczba tych rodzin maleje. W 2020 r. rodziny mieszkające na wsi stanowiły 38,89 % ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej.

Tabela 27. Liczba osób, rodzin i osób w rodzinach, którym przyznano świadczenia w ramach zadań zleconych w latach 2017-2020 w Gminie Różan

Formy pomocy	Rok	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi	2017	25	25	33
	2018	21	21	37
	2019	25	25	44
	2020	23	23	37

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY RÓŻAN NA LATA 2021-2030

Tabela 28. Liczba i kwota świadczeń przyznanych w ramach zadań zleconych w latach 2017-2020 w Gminie Różan

Formy pomocy	Rok	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł
Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi	2017	5909	240.000,00 zł
	2018	4621	234.000,00 zł
	2019	4570	225.000,00 zł
	2020	6886	240.994,00 zł

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie

Tabela 29. Liczba osób, rodzin i osób w rodzinach, którym przyznano świadczenia w ramach zadań własnych w latach 2017-2020 w Gminie Różan

Formy pomocy	Rok	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
ZASIŁKI STAŁE	2017	45	45	59
	2018	46	46	62
	2019	43	43	45
	2020	40	40	44
ZASIŁKI OKRESOWE	2017	30	30	38
	2018	23	23	31
	2019	15	15	20
	2020	17	17	23
POSILEK	2017	290	174	714
	2018	319	172	687
	2019	195	129	526
	2020	163	70	309
USŁUGI OPIEKUŃCZE	2017	26	26	29
	2018	27	27	35
	2019	32	32	41
	2020	31	31	35

ZASIŁKI CELOWE NA POKRYCIE WYDATKÓW POSTAWIŁYCH W WYNIKU ZDARZENIA LOSOWEGO	2017	1	1	1
	2018	4	4	9
	2019	0	0	0
	2020	3	3	3
SPRAWY INNE POGRZEBU	2017	X	1	1
	2018	X	1	1
	2019	X	2	2
	2020	0	0	0
INNE ZASIŁKI CELOWE	2017	229	229	427
	2018	216	216	342
	2019	188	188	691
	2020	186	186	364
PRACA SOCJALNA	2017	X	250	320
	2018	X	350	486
	2019	X	240	337
	2020	X	303	327
ODPŁATNOŚĆ ZA POBYT W DPS	2017	10	10	10
	2018	8	8	8
	2019	8	8	8
	2020	8	8	8

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Róźnie

Tabela 30. Liczba i kwota świadczeń przyznanych w ramach zadań własnych w latach 2017-2020 w Gminie Różan

Formy pomocy	Rok	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł
ZASIŁKI STAŁE	2017	470	254.083,00 zł
	2018	476	258.611,00 zł
	2019	417	255.789,00 zł
	2020	399	228.654,00 zł
ZASIŁKI OKRESOWE	2017	102	31.936,00 zł
	2018	92	28.808,00 zł
	2019	73	24.845,00 zł
	2020	72	24.913,00 zł

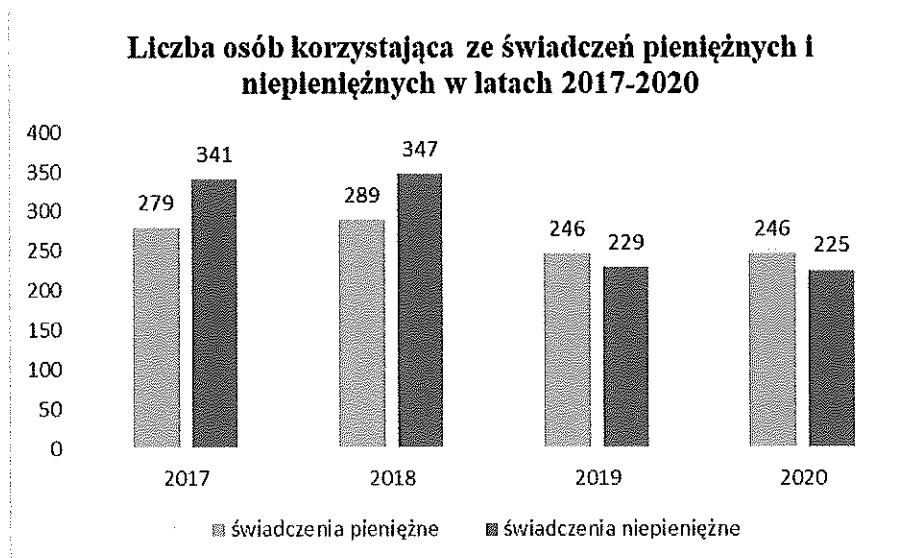
STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY RÓŻAN NA LATA 2021-2030

POSILEK	2017	44960	233.556,00 zł
	2018	43571	218.100,00 zł
	2019	26998	150.442,00 zł
	2020	9652	62.741,00 zł
USŁUGI OPIEKUŃCZE	2017	12836	205.373,00 zł
	2018	12332	197.313,00 zł
	2019	13631	272.622,00 zł
	2020	16365	327.316,00 zł
ZASIŁKI CELOWE NA POKRYCIE WYDATKÓW POSTAWIŁYCH W WYNIKU ZDARZENIA LOSOWEGO	2017	1	300,00 zł
	2018	4	2.000,00 zł
	2019	X	X
	2020	3	5.500,00 zł
SPRAWIENIE POGRZEBU	2017	1	4.200,00 zł
	2018	1	4.200,00 zł
	2019	2	7.260,00 zł
	2020	X	X
INNE ZASIŁKI CELOWE	2017	X	134.280,00 zł
	2018	X	177.210,00 zł
	2019	X	161.430,00 zł
	2020	X	136.381,00 zł
PRACA SOCJALNA	2017	X	X
	2018	X	X
	2019	X	X
	2020	X	X
ODPŁATNOŚĆ ZA POBYT W DPS	2017	99	196.961,00 zł
	2018	86	206.020,00 zł
	2019	92	213.674,00 zł
	2020	93	231.366,00 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie

Wykres 3. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2017-2020 w Gminie Różan

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie

W latach 2017-2018 większość przyznanych świadczeń stanowiły świadczenia niepieniężne, natomiast w 2019 i 2020 roku więcej przyznano świadczeń pieniężnych. Ogólna liczba przyznanych świadczeń w 2020 r. jest porównywalna do liczby świadczeń w 2019 roku.

Wykres 4. Typy rodzin objęte pomocą społeczną w latach 2017-2020 w Gminie Różan

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie

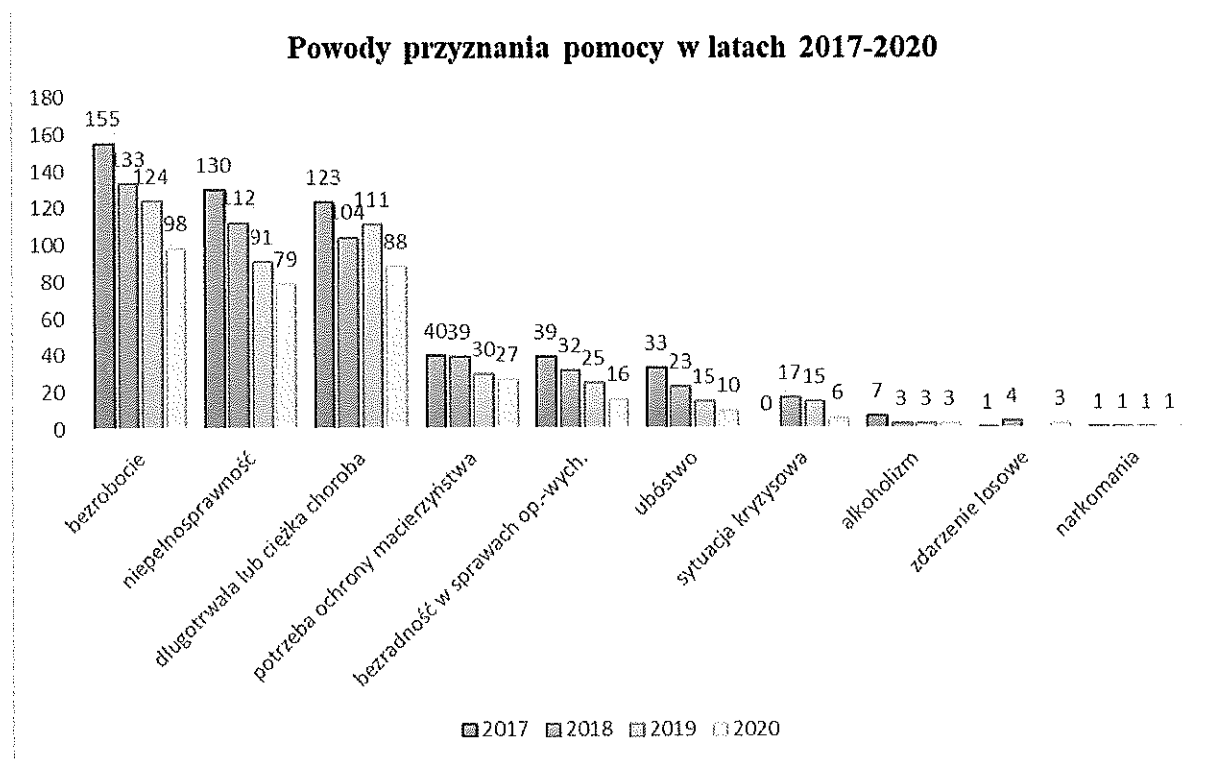
Rodziny korzystające z pomocy społecznej w latach 2017-2020 to przede wszystkim rodziny z dziećmi oraz emeryci i renciści.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej pomocy udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- ubóstwa;
- sieroctwa;
- bezdomności;
- bezrobocia;
- niepełnosprawności;
- długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- przemocy w rodzinie;
- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- trudności w integracji cudzoziemców;
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- alkoholizmu lub narkomanii;
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Główne powody przyznawania pomocy w Gminie Różan w latach 2017-2020 prezentuje poniższy wykres.

Wykres 5. Powody przyznania pomocy w latach 2017-2020 w Gminie Różan

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie

Najczęstszym powodem przyznawania pomocy w Gminie Różan w latach 2017-2020, było bezrobocie, kolejne powody to niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych, ubóstwo i sytuacja kryzysowa. Pojedyncze przypadki przyznawania pomocy to alkoholizm, zdarzenia losowe oraz narkomania.

Poza przyznawanymi świadczeniami pieniężnymi i niepieniężnymi w Ośrodku Pomocy Społecznej pracownicy świadczą również pracę socjalną. Ta forma pomocy udzielana jest bez względu na uzyskiwany dochód osób i rodzin. W ramach pracy socjalnej pracownicy wykonują takie zadania jak:

- pomoc rodzinom w uzyskaniu poradnictwa specjalistycznego – psychologicznego i psychiatrycznego;
- pomoc w wypełnianiu wniosków i pisaniu pism np. w sprawie przyznania świadczeń z ZUS;
- pozyskiwanie i przekazywanie rodzinom artykułów żywnościowych, odzieży czy też niezbędnego sprzętu domowego;
- przygotowywanie danych rodzin potrzebujących dla fundacji „Szlachetna Paczka”;
- współpraca z różnymi instytucjami na terenie gminy i powiatu w celu rozwiązywania problemów społecznych;
- udział w spotkaniach grup roboczych Zespołu Interdyscyplinarnego;
- przygotowywanie i realizacja planów pomocy rodzinie;
- monitoring i wsparcie rodzin z różnego rodzaju trudnościami.

8.2. Świadczenia rodzinne

Ośrodek Pomocy Społecznej w Różanie realizuje zadania zgodnie z ustawą z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych. Do świadczeń rodzinnych należą:

- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego;
- zasiłek pielęgnacyjny;
- świadczenie pielęgnacyjne;
- specjalny zasiłek opiekuńczy;
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka (tzw. becikowe);
- świadczenie rodzicielskie.

Osoba mająca prawo do zasiłku rodzinnego (którego przyznanie uzależnione jest m. in od spełnienia kryterium dochodowego) może ubiegać się o następujące dodatki:

- dodatek z tytułu urodzenia dziecka;

- dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego;
- dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka;
- dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej;
- dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego;
- dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania;
- dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego.

Świadczenia rodzinne zgodnie z ustawą o pomocy społecznej (Dz.U. z 2019 r., poz. 1507 z późn. zm.) i rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 11 lipca 2018 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz.U. z 2018 r., poz.1358) przysługują, jeżeli przeciętny miesięczny dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 674,00 zł. W przypadku, gdy członkiem rodziny jest dziecko niepełnosprawne zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli przeciętny miesięczny dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 764 zł. W przypadku zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka kryterium dochodowe wynosi 1922,00 zł. Rodziny, którym nie przysługuje zasiłek macierzyński mogą skorzystać ze świadczenia rodzicielskiego (tzw. kosiniakowego), którego wysokość wynosi 1000,00 zł miesięcznie przez rok.

Tabela 31. Wydatki na świadczenia rodzinne w latach 2017-2020 w Gminie Różan

	koszt świadczeń (zł)				Liczba świadczeń		
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019
zasiłek rodzinny wraz z dodatkami	77.3801,1	740.632,1	641.179,3	622.824,63	6686	6342	5653
zasiłek pielęgnacyjny	204.408,00	203.271,00	246.716,00	278.585,00	1336	1284	1301
świadczenie pielęgnacyjne	168.720,00	189.962,00	216.539,00	321.785,00	121	129	137
specjalny zasiłek opiekuńczy	13.901,00	8.920,00	22.320,00	20.180,00	27	16	36
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	39.000,00	37.000,00	32.000,00	32.000,00	39	37	32

świadczenie rodzicielskie	108.418,00	142.604,00	98.692,00	127.003,00	129	155	108
składki zdrowotne	3.725,00	3.311,00	3.048,00	6.094,00	37	34	36
składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe	49.866,00	54.606,00	37.929,00	76.482,00	145	147	102
RAZEM	1.361.839,00	1.380.306,00	1.298.423,00	1.484.953,63	8520	8144	7405

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie

8.3. Świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego

Ośrodek Pomocy Społecznej w Różanie realizuje zadania określone w ustawie z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U. z 2019 r., poz. 670 z późn. zm.). Dostarczanie środków utrzymania osobom, które nie są w stanie samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb, a w szczególności dzieciom, jest w pierwszej kolejności obowiązkiem wskazanych w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym członków ich rodziny, konstytucyjna zasada pomocniczości nakłada na państwo obowiązek wspierania jedynie tych osób ubogich, które nie są w stanie samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb i nie otrzymują należnego im wsparcia od osób należących do kręgu zobowiązanych wobec nich do alimentacji. Wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej z powodu niemożności wyegzekwowania alimentów należy łączyć z działaniami zmierzającymi do zwiększenia odpowiedzialności osób zobowiązanych do alimentacji.

Do świadczeń z funduszu alimentacyjnego uprawnione są osoby uprawnione do alimentów od rodzica na podstawie tytułu wykonawczego zatwierdzonego przez sąd, jeżeli egzekucja jest bezskuteczna. O świadczenie można ubiegać się, jeżeli osoba uprawniona nie ukończyła 18 roku życia lub 25 gdy uczy się, bądź posiada orzeczoną, znaczny stopień niepełnosprawności na czas nieokreślony. Kryterium dochodowe w przypadku Funduszu Alimentacyjnego wynosi 900,00 zł.

Tabela 32. Fundusz alimentacyjny w latach 2017-2020 w Gminie Różan

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
wydatki na świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego (zł)	146.813,00	130.850,00	120.150,00	120.850,00
liczba świadczeń	433	371	357	337
stan należności z tytułu wypłaty świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego (zł)	1.048.293,00	1.171.622,00	1.268.950,00	1.365.057,00
kwoty zwrócone przez dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaty świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego (zł)	13.994,73	10.708,87	42.769,04	43.992,32

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie

8.4. Świadczenia wychowawcze

Od dnia 1 kwietnia 2016 r. obowiązuje ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407 z późn. zm.) zgodnie, z którą świadczenie wychowawcze przysługuje:

- matce albo ojcu, jeżeli dziecko wspólnie zamieszkuje i pozostaje na utrzymaniu matki albo ojca, z zastrzeżeniem art. 5 ust. 2a;
- opiekunowi faktycznemu dziecka, jeżeli dziecko wspólnie zamieszkuje i pozostaje na utrzymaniu opiekuna faktycznego;
- opiekunowi prawnemu dziecka;
- dyrektorowi domu pomocy społecznej.

Celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych.

Do 30.06.2019 r. przyznawanie świadczenia wychowawczego uzależnione było od sytuacji dochodowej rodziny. Od 1 lipca 2019 r. zgodnie z uchwaloną ustawą świadczenie Rodzina 500+ przysługuje na każde dziecko niezależnie od dochodu rodziny, świadczenie to jest

nieopodatkowane i wynosi 500,00 zł miesięcznie na każde dziecko. Świadczeń wychowawczych nie mogą otrzymywać rodziny, których dzieci przebywają w instytucjach zapewniających całodobowe utrzymanie, tj. młodzieżowy ośrodek wychowawczy, schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, areszt śledczy, zakład karny, szkoła wojskowa lub inna szkoła, jeżeli instytucje te zapewniają nieodpłatnie pełne utrzymanie.

Tabela 33. Wydatki na świadczenie wychowawcze w latach 2017-2020 oraz liczba rodzin i dzieci uprawnionych do tego świadczenia.

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
liczba rodzin uprawnionych do świadczenia	327	319	319	470
liczba dzieci uprawnionych do świadczenia	565	524	635	780
kwota wypłaconych świadczeń (zł)	3.357.197,00 zł	3.122.156,00 zł	3.865.000,00 zł	4.742.519,86 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie

Wszystkie dodatkowe środki finansowe kierowane do rodzin z dziećmi służą zabezpieczeniu bieżących potrzeb rodzin, a także podnoszeniu ich poziomu życia. W większości rodzin, w których nie pojawiają się trudności opiekuńczo-wychowawcze środki są efektywnie wykorzystywane. Dzieci dzięki świadczeniu Rodzina 500+ mogą uczestniczyć w dodatkowych zajęciach i korepetycjach. Rodziny o niższych dochodach najczęściej wydają otrzymywane środki na bieżące utrzymanie. Rodziny o wyższych dochodach bardzo często wpłacają otrzymane pieniądze na konta oszczędnościowe, by dzieci mogły w przyszłości same dysponować tymi środkami. Niestety zdarzają się również przypadki rodzin, w których środki ze świadczenia nie są wykorzystywane zgodnie z przeznaczeniem np. rodzice wydają pieniądze na swoje przyjemności lub alkohol. W 2019 r. Ośrodek Pomocy Społecznej stwierdził dwa przypadki marnotrawienia otrzymywanych środków, efektem czego była zmiana sposobu realizacji świadczenia z formy pieniężnej na formę rzeczową. Dzięki temu, rodziny te lepiej funkcjonują a środki nie są marnotrawione.

Projektowana ustawa o zmianie ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci oraz niektórych innych ustaw zakłada przeniesienie ustalania uprawnień do świadczenia wychowawczego oraz jego wypłaty z gmin do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Nowelizacja zakłada, że ZUS będzie stopniowo przejmował program "Rodzina 500 plus".

Wcześniej podobne zmiany przeprowadzono w programie "Dobry start", czyli w tzw. wyprawce szkolnej. Już od roku 2021 obsługą świadczenia zajmuje się Zakład Ubezpieczeń Społecznych, a wnioski są składane online.

8.5. Karta Dużej Rodziny

Karta Dużej Rodziny to system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+ zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Posiadacze KDR mają możliwość tańszego korzystania z oferty podmiotów m.in. z branży spożywczej, paliwowej, bankowej czy rekreacyjnej. KDR wspiera budżety rodzin wielodzietnych oraz ułatwia dostęp do dóbr i usług. Zgodnie z ustawą z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1390 z późn. zm.) Karta Dużej Rodziny przysługuje rodzicom, którzy mają na utrzymaniu co najmniej troje dzieci, niezależnie od dochodu. Od dnia 1 stycznia 2019 r. Karta Dużej Rodziny przysługuje rodzicom, którzy mieli kiedykolwiek na swoim utrzymaniu troje dzieci. Niestety na terenie naszego powiatu możliwości korzystania z Karty Dużej Rodziny są bardzo ograniczone, ponieważ tylko nieliczni przedsiębiorcy zdecydowali się przystąpić do programu.

Tabela 34. Karta Dużej Rodziny w latach 2017-2019 w Gminie Różan

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
liczba wydanych KDR	2	14	59	15
liczba osób, dla których wydano KDR	10	70	152	45

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie

Jak wynika z powyższych danych w 2019 r. nastąpił znaczny wzrost liczby wydanych kart i osób z nich korzystających. Duży wpływ na zaistniałą sytuację miała zmiana ustawy poszerzająca zakres osób uprawnionych do przyznania Karty Dużej Rodziny. Zapewne korzystanie z KDR przyczynia się do częstszego i aktywniejszego spędzania czasu w gronie rodziny.

8.6. Dożywianie

Ośrodek Pomocy Społecznej w Różanie realizuje też zadania w ramach wieloletnich programów rządowych dotyczących dożywiania. W latach 2017-2018 realizowany był program „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”, natomiast od 2019 roku Gmina Różan przystąpiła do nowego programu „Posiłek w szkole i w domu na lata 2019-2023”.

Program „Posiłek w szkole i w domu” ma na celu pomoc osobom o niskich dochodach, niepełnosprawnym, starszym, a także dzieciom z rodzin, które znalazły się w trudnej sytuacji. W ramach programu gminy otrzymują wsparcie finansowe na udzielenie pomocy:

- w formie świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności;
- w formie świadczenia rzeczowego w postaci artykułów żywnościowych;
- w formie posiłku.

Tabela 35. Liczba osób korzystających z dożywiania w latach 2017-2020 w Gminie Różan

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
rzeczywista liczba osób objętych programem, w tym:	425	459	303	333
dzieci do czasu rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej	71	82	48	43
uczniowie do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej	265	285	194	188
pozostałe osoby otrzymujące pomoc na podst. art.7 ustawy o pomocy społecznej	89	92	61	102

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie

Z powyższych danych wynika, że w latach 2019-2020 liczba osób korzystających z Programu dożywiania zmniejszyła się w stosunku do lat poprzednich o około 30%.

Tabela 36. Formy pomocy w zakresie programów dożywiania w latach 2017-2020 w Gminie Różan

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
posiłek	290	319	195	163
zasiłek celowy	135	140	108	62
świadczenie rzeczowe	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie

Najczęściej udzielaną formą pomocy w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” jest zapewnienie zjedzenia gorącego posiłku w szkolnej stołówce dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. Zasiłek celowy na dożywianie w gminie Różan przyznawany jest zazwyczaj dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych uczęszczających do placówek poza gminą Różan.

Tabela 37. Koszty realizacji programów dożywiania na przestrzeni lat 2017-2020 w Gminie Różan w zł

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
ogółem	270.506,00	262.800,00	189.448,00	126.497,00
środki własne	108.506,00	106.800,00	76.048,00	50.598,00
dotacja	162.000,00	156.000,00	113.400,00	75.899,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie

Program dożywiania był w 40 % finansowany ze środków własnych budżetu gminy, pozostałe 60% to dotacja z budżetu państwa. Wraz ze spadkiem ilości osób korzystających z tej formy pomocy w 2020 r. zmniejszyły się również wydatki na jej realizację.

W roku 2021 Gmina Różan realizuje program „Posiłek w szkole i w domu” otrzymując 80% dotacji przy wkładzie własnym 20% z budżetu gminy.

III. DIAGNOZA WYBRANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH WRAZ Z WNIOSKAMI

1. Diagnoza- Starzenie się społeczeństwa

OPIS PROBLEMU I WNIOSKI

Zgodnie z klasyfikacją WHO okres starości dzieli się na podokresy wieku podeszłego (od 60 do 75 roku życia), wieku starczego (od 75 do 90 roku życia) i wieku sędziwego (od 90 roku życia wzwyż). Starość objawia się nie tylko poprzez utratę zdrowia i sprawności fizycznej ale również

poprzez zmiany psychologiczne np. problemy z pamięcią, zmiana osobowości i zmiany społeczne np. osamotnienie, izolacja społeczna.

W ostatnich latach znacznie pogłębia się proces starzenia się społeczeństwa, wynika to głównie z niekorzystnej proporcji między liczbą urodzeń i zgonów. Proces ten charakteryzuje się osamotnieniem osób starszych, a w przypadku braku samodzielności ich wykluczeniem społecznym. Proces starzenia się społeczeństwa objawia się również dużą liczbą osób starszych prowadzących jednoosobowe gospodarstwa domowe. Kolejnymi cechami charakterystycznymi są nadwyżka liczby kobiet nad liczbą mężczyzn i masowa długowieczność.

W społeczeństwie starość przyjęta jest jako okres samotności, niedołęstwa, poczucia nieprzydatności. Seniorzy bardzo często potrzebują pomocy przy wykonywaniu podstawowych czynności i szukają jej w najbliższym otoczeniu. Niestety na przestrzeni lat zmienia się również funkcja rodziny, dzieci i wnuki opuszczają osoby starsze w celu poszukiwania pracy lub po prostu w wyniku chęci zmiany otoczenia. Lokalna polityka społeczna powinna mieć na uwadze dążenie do jak najdłuższego zachowania sprawności osób starszych poprzez organizacje czasu wolnego oraz tworzenie różnego rodzaju form aktywności. Ponadto ważne jest zapewnienie osobom starszym dostępu do opieki zdrowotnej oraz zabezpieczenie ich podstawowych potrzeb. Gmina Różan może wspierać osoby starsze poprzez system pomocy społecznej w ramach którego udzielane są świadczenia finansowe, niefinansowe oraz programy osłonowe.

Tabela 38. Osoby starsze na terenie Gminy Różan w 2020 roku

Grupa wiekowa	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
ogółem	1138	488	650
60-64 lata	299	130	169
65-69 lat	324	149	175
70-74 lat	236	107	129
75-79 lat	105	44	61
80-84 lata	92	38	54
85 i więcej	82	20	62

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

W ramach pomocy społecznej seniorzy na terenie Gminy Różan mogą liczyć na taką pomoc jak:

- pomoc finansowa;
- pomoc rzeczowa;
- usługi opiekuńcze;
- praca socjalna;
- pobyt w DPS;
- pobyt w Dziennym Domu Senior+.

W 2020 roku z pomocy społecznej skorzystało 80 rodzin emerytów i rencistów. Z usług opiekuńczych przyznawanych osobom, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione skorzystało 31 osób. W ramach świadczonych usług opiekunki środowiskowe wykonują czynności opiekuńczo-pielęgnacyjne, ponadto robią zakupy, przygotowują posiłki, pomagają w utrzymaniu porządku. Odpłatność za usługi opiekuńcze naliczana jest w zależności od posiadanego dochodu wnioskodawcy zgodnie z uchwałą Nr XIV/72/2007 Rady Miejskiej w Różanie z dnia 28 grudnia 2007 r. w sprawie przyjęcia szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia z opłat, jak również trybu ich pobierania, zgodnie z zarządzeniem Nr 1 /2019 Kierownika OPS w Różanie z dnia 28.02.2019 r.

W 2020 r. w Domach Pomocy Społecznej przebywało 8 mieszkańców Gminy Różan. Prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej przysługuje osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. W związku z postępującym starzeniem się społeczeństwa w przyszłych latach zapewne należy brać pod uwagę zwiększenie wymiaru tej formy pomocy.

W Gminie Różan bardzo ważną rolę w aktywizacji osób starszych pełni Dzienny Dom Senior+, który funkcjonuje od 2016 roku, wcześniej „Senior-Wigor” Działalność Dziennego Domu „Senior+” polega na realizacji podstawowych usług mających na celu udzielanie pomocy w czynnościach dnia codziennego, na zapewnieniu minimum jednego posiłku, w szczególności

gorącego oraz innych usług wspomagających, dostosowanych do potrzeb seniorów. W 2020 roku z dziennego domu korzystało 16 seniorów. Odpłatność za pobyt naliczana jest zgodnie z uchwałą nr XIX.130.2020 Rady Miejskiej w Różaniu z dnia 26 sierpnia 2020 r. w sprawie szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w „Dziennym Domu „Senior+” w Różaniu. W skład personelu Dziennego Domu wchodzi 4 osoby: rehabilitant, psycholog, terapeuta zajęciowy oraz opiekun osób starszych. W 2020 roku Dzienny Dom Senior + świadczył następujące usługi:

- socjalne: zapewnienie ciepłego posiłku, doradztwo pracownika socjalnego, specjalistyczne usługi opiekuńcze pielęgniarki środowiskowej w razie potrzeby;
- edukacyjne: obsługa komputera, nowoczesnych telefonów komórkowych tzw. smartfonów z funkcjami WhatsApp, facebook, messenger, pisanie piosenek i wierszy, głośne czytanie książek i czasopism, przygotowywanie różnych wystąpień z GOUK , Przedszkolem, Szkołą Podstawową oraz Szkołą Zawodową;
- kulturalno-oświatowe: warsztaty - trening umysłu -czytanie książek, czasopism (Tygodnik Ostrołęcki, Fakt, Dobre Rady, Świerszcz Różański), próby przed występem z okazji Balu Seniora- trening pamięci ćwiczenia śpiewu oraz dykcji, warsztaty plastyczne i manualne ozdoby z brzozy, wyjście do GOUK na występ Kabaretu "Rozumisz" zajęcia kulinarne, zabawa taneczna, gra na akordeonie z Panią Jadwigą uczestniczką "Senior+", relax i zajęcia z psychologiem w ogrodzie, warsztaty plecenia wianków, tworzenie ramek z masy gipsowej, wiązanek z ziół i kwiatów, sesja zdjęciowa do wcześniej przygotowanych własnoręcznie ramek, warsztaty artystyczne - tworzenia jesiennych dekoracji;
- aktywności ruchowej i kinezyterapii: wspólne spacer, nauka tańca, ćwiczenia na sprzęcie rehabilitacyjnym, praca w ogrodzie sadzenie kwiatów i ziół, ćwiczenia na świeżym powietrzu, wycieczka do Ciechanowa, Opinogóry, Wąsewa i Długosiodła;
- aktywizujące społecznie, w tym wolontariat międzypokoleniowy: spotkanie z policjantem na temat zagrożeń współczesnego świata pt. "Bezpieczny Senior", spotkania z dziećmi z przedszkola z przedstawieniem z okazji "Dnia Babci i Dziadka", Narodowe czytanie "Balladyna" Juliusza Słowackiego, II integracyjny Bal karnawałowy w dziennym Domu " Senior+" bez udziału osób z zewnątrz, piknik integracyjny z uczestnikami terapii zajęciowej na świeżym powietrzu, szkolenie w ramach współpracy z Fundacją Pagi SENIOR 4.0.

- terapii zajęciowej: spotkanie z psychologiem, porady indywidualne, grupowe, pogadanki o problemach dnia codziennego oraz o niebezpieczeństwach i zagrożeniach, zajęcia z rehabilitantem, ćwiczenia sprawności ruchowej, ćwiczenia pamięci,

- inne: zajęcia samoobsługowe, zajęcia kulinarne, wspólna modlitwa.

Od 16.03.2020r. do 25.05.2020 r. Dzienny Dom "Senior +" został zawieszony z powodu pandemii koronawirusa. Zajęcia odbywały się zdalnie. Osoby opiekujące się seniorami wykonywały do nich telefony oraz odwiedzały ich z materiałami szkoleniowymi z zachowaniem reżimu sanitarnego. Seniorom została zapewniona również pomoc w zakupach i opłacaniu rachunków.

W 2020 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Różanie przystąpił również do programu Wspieraj Seniora, dzięki któremu osoby w wieku powyżej 70 lat uzyskały niezbędną pomoc w czasie pandemii, bez konieczności wychodzenia z domu. W ramach programu Ośrodek Pomocy Społecznej głównie dostarczał seniorom zakupy spożywcze i leki. Wsparciem zostało objętych 6 osób, a całkowity koszt realizacji programu wyniósł 14 244,00 zł z czego 2 849,00 to wkład własny, a 11 395,00 zł to dotacja.

ANALIZA SWOT- OSOBY STARSZE

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwijający się system aktywizacji osób starszych. 2. Realizowanie projektów na rzecz seniorów. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niewystarczająca liczba działań aktywizacyjnych na terenach wiejskich. 2. Pomińnięcie osób starszych w programach skierowanych na wyrównywanie deficytów.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój usług środowiskowych. 2. Udział w programach promujących aktywność społeczną osób w wieku 50+. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niewystarczający dostęp wszystkich seniorów do usług społecznych, w tym zdrowotnych.

3. Coraz większa świadomość społeczności lokalnej w zakresie aktywnego i zdrowego starzenia się.	

WYZWANIA DLA POLITYKI SPOŁECZNEJ W ZAKRESIE OSÓB STARSZYCH

1. Rozwój usług środowiskowych wspomagających osoby starsze i ich rodziny.
2. Realizacja programów profilaktycznych dla seniorów.
3. Podejmowanie działań aktywizujących osoby starsze i ich rodziny.

2. Diagnoza- Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności

OPIS PROBLEMU I WNIOSKI

Rodzina jest instytucją, której należy poświęcić dużą uwagę, bowiem to ona ma wpływ na rozwój poszczególnych jednostek w społeczeństwie. W społecznej hierarchii wartości szczególnie miejsce powinno zajmować macierzyństwo, ponieważ w najmłodszych latach życia każdego człowieka bardzo ważną rolę odgrywa więź z matką, niemniej ważna jest ona również w późniejszych etapach. Za rodzinę wielodzietną uważa się taką, która zapewnia rozszerzoną zastępowalność pokoleń czyli z 3 lub większą liczbą dzieci. Z ekonomicznego punktu widzenia za rodzinę wielodzietną uznaje się taką, w której jest więcej niż 2 dzieci, ponieważ pojawienie się trzeciego bądź kolejnego dziecka wpływa znacząco na miesięczny dochód na osobę w rodzinie co przyczynia się do obniżenia standardu materialnego rodziny. Rodziny wielodzietne należą do najuboższej grupy ludności, dochód przeliczony na jedną osobę najczęściej wystarcza na zaspokojenie podstawowych potrzeb. Bariery finansowe pojawiające się w rodzinach wielodzietnych często mogą być przyczyną pojawienia się problemu ubóstwa, a co za tym idzie marginalizacji społecznej. Ponadto sytuacja materialna rodzin wielodzietnych w dużym stopniu ogranicza możliwości rozwojowe dzieci. Brak wystarczających środków finansowych nie pozwala na swobodny dostęp do edukacji. W rodzinach wielodzietnych korzystających z pomocy społecznej istnieje bardzo duże ryzyko uzależnienia się od otrzymywanych świadczeń i przekazywania niewłaściwych wzorców na następne pokolenia.

Tabela 39. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ochrony macierzyństwa (w tym wielodzietności) w Gminie Różan w latach 2019-2020

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności	40	39	30	27

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie

Z powyższych danych wynika, że liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ochrony macierzyństwa lub wielodzietności utrzymuje tendencję spadkową.

Tabela 40. Rodziny korzystające z pomocy społecznej w latach 2017-2020 w Gminie Różan

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
liczba rodzin ogółem	620	636	409	378
o liczbie osób:				
1	205	212	182	210
2	175	176	114	42
3	114	117	19	27
4	72	77	57	64
5	29	29	8	26
6 i więcej	25	25	95	9
rodziny z dziećmi ogółem	165	154	134	125
o liczbie dzieci				
1	48	42	43	24
2	71	72	55	66
3	26	21	20	26
4	14	12	12	3
5	6	4	4	3
6	0	2	0	2
7 i więcej	0	1	0	1
rodziny niepełne ogółem	30	28	19	4
o liczbie dzieci				
1	15	16	11	0
2	9	8	4	4
3	4	3	3	0
4 i więcej	2	1	1	0

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie

W latach 2017-2020 rodziny wielodzietne stanowiły około 7 % wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej, natomiast rodziny niepełne około 4 %.

ANALIZA SWOT- POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA LUB WIEŁODZIETNOŚCI

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wprowadzenie „Karty Dużej Rodziny”. 2. Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej. 3. Program „Świadczenia wychowawcze”. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niskie nakłady finansowe na rzecz rodzin żyjących w ubóstwie. 2. Niska kwota dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu wielodzietności. 3. Brak promocji dobrych przykładów rodzin wielodzietnych
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie liczby świadczeń rzeczowych w zależności od sytuacji rodzin wielodzietnych. 2. Kształtowanie pozytywnych postaw wobec rodzin wielodzietnych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zbyt mało rozwiązań pozwalających godzić rodzinom życie zawodowe z opieką nad dziećmi. 2. Niestabilność finansowa rodzin. 3. Zwiększający się poziom bezrobocia i ubóstwa.

WYZWANIA DLA POLITYKI SPOŁECZNEJ W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PROBLEMOM BEZROBOCIA

1. Wspieranie wzrostu rozwiązań ułatwiających godzenie życia rodzinnego z zawodowym.
2. Wzmocnienie działań pomocowych na rzecz rodzin i dzieci.
3. Promowanie wsparcia rodzin w dziedzinie edukacji i wychowania.

3. Diagnoza- Bezrobocie

OPIS PROBLEMU I WNIOSKI

Jednym z najważniejszych aspektów społecznych w Gminie Różan jest bezrobocie, powodujące powiększanie się skali problemów społecznych. Osoba bezrobotna to osoba, która nie posiada pracy i poszukuje pracy zarobkowej. Według prawa osoba bezrobotna powinna posiadać status osoby bezrobotnej poprzez zarejestrowanie się we właściwym urzędzie pracy. Można wyróżnić kilka rodzajów bezrobocia m.in. sezonowe, ukryte, jawne, koniunkturalne i strukturalne. W danych Głównego Urzędu Statystycznego za osobę bezrobotną uznaje się osobę, która nie jest zatrudniona, nie podejmuje żadnej pracy zarobkowej, jest zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia. Osoba bezrobotna jest też osobą nieuczącą się w szkole, wyjątkiem są szkoły dla dorosłych lub studia wyższe niestacjonarne.

W pomocy społecznej za osobę bezrobotną uznaje się osobę w wieku produkcyjnym, niepracującą, niekoniecznie zarejestrowaną w Powiatowym Urzędzie Pracy.

Poniżej prezentujemy jak kształtowało się bezrobocie na przestrzeni ostatnich lat.

Tabela 41. Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2017-2020 w powiecie, województwie i całym kraju

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Powiat makowski	18,3	17,1	15,6	16,2
Województwo mazowieckie	6,2	5	4,5	5,2
Cały kraj	6,6	5,8	5,2	6,2

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Bezrobocie rejestrowane w powiecie makowskim w porównaniu do województwa mazowieckiego i całego kraju jest bardzo duże.

Tabela 42. Statystyka osób bezrobotnych w latach 2017-2020 w Gminie Różan

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Zarejestrowani ogółem	348	290	298	291

Zarejestrowani z prawem do zasiłku	49	53	36	49
Zarejestrowani do 30 r.ż. w tym:	103	79	94	74
do 25 r.ż.	54	44	55	43
Długotrwale bezrobotni	232	188	196	208
Zarejestrowani powyżej 50 r.ż.	74	67	65	62

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych i danych Powiatowego Urzędu Pracy w Makowie Mazowieckim

W 2020 r. względem 2019 r. liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych nieznacznie zmalała. Zwiększyła się natomiast liczba osób zarejestrowanych długotrwale oraz zarejestrowanych w wieku do 30 roku życia. Liczba osób bezrobotnych do 30 r.ż. zmniejszyła się o 20 osób, liczba osób bezrobotnych do 25 r.ż. zmniejszyła się o 12 osób, natomiast liczba osób powyżej 50 r.ż. zmniejszyła się o 3 osoby.

Tabela 43. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2017-2020 w Gminie Różan

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w tym:				
	12,9 %	11 %	11,5 %	11,4 %
kobiety	13,5 %	12,3 %	12,9 %	12,5 %
mężczyźni	12,4 %	9,9 %	10,3 %	10,4 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych i danych Powiatowego Urzędu Pracy w Makowie Mazowieckim

W 2020 r. udział osób zarejestrowanych w liczbie osób w wieku produkcyjnym wynosił 11,4 % z czego większość stanowiły kobiety.

Tabela 44. Liczba osób pracujących ogółem i według płci w Gminie Różan w latach 2017-2020

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Pracujący ogółem	718	723	708	740
W tym:				
kobiety	375	386	324	362
mężczyźni	343	337	384	378

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych i danych Powiatowego Urzędu Pracy w Makowie Mazowieckim

Liczba osób pracujących na terenie Gminy Różan w latach 2017-2020 kształtuje się na podobnym poziomie. W latach 2017-2018 kobiety stanowiły większość osób pracujących, natomiast w 2019 roku pracowało więcej mężczyzn i ta tendencja utrzymała się również w 2020 r.

Bezrobotni z Gminy Różan często korzystają z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu takich jak roboty publiczne, staże, prace interwencyjne, prace społecznie użyteczne. Bezrobotni biorą także udział w różnego rodzaju kursach i szkoleniach organizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Makowie Mazowieckim, by podnosić swoje kwalifikacje. Często formą wsparcia dla osób bezrobotnych, z której korzystają mieszkańcy Gminy Różan jest pozyskiwanie środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Niestety poziom bezrobocia mimo, że z roku na rok maleje to nadal utrzymuje się na bardzo wysokim poziomie w porównaniu z województwem i całym krajem.

Bezrobocie dotykając znaczną część społeczeństwa przyczyniają się do występowania ubóstwa w rodzinach a w efekcie ich wykluczenia społecznego. Można zauważyć, że bezrobociem najbardziej zagrożone są osoby o niskim poziomie wykształcenia, osoby, które nie posiadają doświadczenia zawodowego, szczególnie młodzież od razu po zakończeniu nauki w szkole oraz osoby w wieku przedemerytalnym. Bezrobocie jest bardzo dużym problemem społecznym, ponieważ może przyczyniać się ono do powstawania kolejnych problemów społecznych takich jak ubóstwo, uzależnienia, problemy opiekuńczo-wychowawcze czy też przemocy domowej. Bardzo ważne jest aby podejmować działania mające na celu ograniczenie zjawiska bezrobocia do minimum.

ANALIZA SWOT- BEZROBOCIE

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Możliwości monitoringu rynku pracy. 2. Rozwój pracy socjalnej w zakresie przeciwdziałania bezrobociu. 3. Korzystanie z możliwości zatrudnienia subsydiowanego tj. roboty publiczne, prace interwencyjne, prace społeczno-użyteczne. 4. Duża liczba organizacji pozarządowych działających na terenie gminy i powiatu. 5. Pojawianie się nowych podmiotów gospodarczych oferujących miejsca pracy. 6. Coraz bardziej atrakcyjne oferty PUP w zakresie aktywizacji osób bezrobotnych m.in. szkolenia, kursy. 7. Zwiększenie dopasowania oferty edukacyjnej do potrzeb na rynku pracy. 8. Obowiązek zatrudnienia osób po odbytych stażu dla osób bezrobotnych. 9. Wzrastająca liczba programów i środków finansowych z UE na rzecz promocji zatrudniania. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Duża liczba osób długotrwale bezrobotnych. 2. Niski poziom zatrudnienia osób niepełnosprawnych. 3. Odływ osób w wieku produkcyjnym do innych miast. 4. Brak mobilności zawodowej. 5. Duży udział bezrobotnych z niskim poziomem wykształcenia. 6. Wzrost liczby osób bezrobotnych w wieku przedemerytalnym, posiadających niewystarczające lub niedostosowane do rynku pracy kwalifikacje.

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Intensywne prowadzenie działań profilaktycznych promujących zdrowy styl życia, przez co podtrzymywana jest aktywność zawodowa. 2. Wzrost liczby ludności posiadającej wykształcenie wyższe. 3. Wzrost mobilności ludzi poszukujących pracę. 4. Wzrost zainteresowania kształceniem ustawicznym u osób dorosłych. 5. Warunkowanie pomocy społecznej poprzez zawieranie kontraktów socjalnych. 6. Wzrost świadomości społecznej w zakresie możliwości kształcenia zawodowego. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Emigracja młodych osób wykształconych. 2. Bezrobocie przekazywane z pokolenia na pokolenie. 3. Brak motywacji do podjęcia pracy dla świadczeniobiorców OPS. 4. Niekorzystna różnica w wysokości świadczeń z OPS a wysokością wynagrodzeń. 5. Wzrost liczby bezrobotnych z dysfunkcjami osobowościowymi. 6. Brak wystarczającego wsparcia dla małych przedsiębiorstw co nie sprzyja samozatrudnieniu.

WYZWANIA DLA POLITYKI SPOŁECZNEJ W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PROBLEMOM BEZROBOCIA

1. Wspieranie postaw przedsiębiorczych oraz samozatrudnienia.
2. Przeciwdziałanie bezrobociu i łagodzenie jego skutków.
3. Rozwój pracy socjalnej w zakresie przeciwdziałania bezrobociu.
4. Aktywizacja zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.
5. Efektywny system kształcenia zawodowego i technicznego.

4. Diagnoza- Niepełnosprawność

OPIS PROBLEMU I WNIOSKI

Niepełnosprawność jest zjawiskiem złożonym, odbieranym w społeczeństwie w sposób bardzo zróżnicowany, posiadającym bardzo szeroki kontekst społeczny i gospodarczy, dlatego też ciężko określić ją za pomocą jednej, konkretnej definicji. Osoba niepełnosprawna to niewątpliwie osoba, która posiada orzeczenie o niepełnosprawności przyznawane przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania a także osoba zaliczona do grupy inwalidów. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) za osobę niepełnosprawną uznaje osobę o naruszonej sprawności funkcjonalnej lub aktywności życiowej w stopniu utrudniającym pełnienie dla niej właściwych ról społecznych. Niezwykle ważne jest aby podejmować jak najwięcej działań zmierzających do przeciwdziałania dyskryminacji osób niepełnosprawnych, należy wspierać te osoby aby mogły w pełni korzystać ze swoich praw. Szczególną uwagę należy poświęcić rodzinom, w których wychowują się niepełnosprawne dzieci, tak aby w przyszłości ich szanse na udział w życiu społecznym były na najwyższym poziomie.

Gmina Różan w ramach pomocy osobom niepełnosprawnym realizuje zadania z Programu Działań na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie makowskim na lata 2020-2026. W 2020 r. Szkoła Podstawowa w Różanie w ramach doposażania placówek edukacyjnych w nowoczesne pomoce dydaktyczne, sprzęt informatyczny i multimedialny, wspomagające proces edukacji uczniów z niepełnosprawnością zakupiła tablicę interaktywną, monitor interaktywny oraz programy multimedialne o łącznej wartości 28.773,00 zł. Zespół Szkół w Różanie natomiast w ramach dostosowania placówek edukacyjnych i oświatowych do potrzeb uczniów z niepełnosprawnościami poprzez ich modernizację, adaptację i likwidację barier architektonicznych i technicznych zrealizował inwestycję z zakresu likwidacji barier architektonicznych polegającą na wybudowaniu podjazdu dla wózków inwalidzkich. Przedsięwzięcie zostało sfinansowane ze środków Powiatu Makowskiego oraz Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na kwotę 62.216,36 zł.

Pracownicy socjalni z Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie pomagają osobom niepełnosprawnym informując ich o przysługujących im uprawnieniach oraz wspierają w uzyskaniu dostępu do rehabilitacji, pomocy społecznej a także do różnego rodzaju organizacji

pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

Zgodnie z art. 50 ust.1 i ust.2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2019 r., poz. 1507 z późn.zm.) osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn, wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona oraz osobie, która wymaga pomocy innych osób a rodzina nie może takiej pomocy zapewnić, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Zapotrzebowanie na te usługi w gminie Różan jest dość duże. W 2020 roku z usług opiekuńczych realizowanych przez 6 opiekunek środowiskowych korzystało 31 osób. Usługi te finansowane były ze środków własnych.

Tabela 45. Usługi opiekuńcze w latach 2017-2020 w Gminie Różan

Formy pomocy	Rok	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł
USŁUGI OPIEKUŃCZE	2017	26	26	29	12836	205.373,00
	2018	27	27	35	12332	197.313,00
	2019	32	32	41	13631	272.622,00
	2020	31	31	35	16365	327.316,00

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie

Specjalistycznymi usługami opiekuńczymi świadczącymi przez 2 pielęgniarki i 1 terapeutę gmina Różan w 2020 r. objęła 23 osoby. Usługi te były finansowane z dotacji.

Tabela 46. Specjalistyczne usługi opiekuńcze w latach 2017-2020 w Gminie Różan

Formy pomocy	Rok	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł
Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi	2017	25	25	33	5909	240.000,00
	2018	21	21	37	4621	234.000,00
	2019	25	25	44	4570	225.000,00
	2020	23	23	37	6886	240.994,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie

Bardzo dużym problemem od paru lat jest praca z osobami chorymi psychicznie. Często pomimo odbytego leczenia szpitalnego osoby chore wracają do domu i nie kontynuują zalecanego dla nich leczenia. Zazwyczaj nie tylko osoby chore ale również ich rodziny nie chcą podejmować współpracy z pracownikami Ośrodka Pomocy Społecznej. Trudna jest również współpraca ze szpitalami psychiatrycznymi i sądem. Jest to problem, który wymaga dużej uwagi ponieważ osoby z zaburzeniami psychicznymi stwarzają zagrożenie nie tylko dla samych siebie ale również dla środowiska, w którym funkcjonują.

W latach 2017-2020 można zaobserwować wzrost liczny osób niepełnosprawnych. Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, że w 2020 r. zasiłki pielęgnacyjne pobierało 108 osób, w tym 44 osoby to dzieci. Bardzo często mimo tego, że dzieci posiadają orzeczonego stopień niepełnosprawności rodzice nie informują o tym placówek edukacyjnych, w związku z czym pojawiają się rozbieżności w danych statystycznych.

Osoby dorosłe, które posiadają orzeczonego co najmniej umiarkowany stopień niepełnosprawności, jeżeli nie posiadają żadnego źródła dochodu mogą ubiegać się o zasiłek stały z Ośrodka Pomocy Społecznej, który wynosi 645,00 zł miesięcznie. Pozwala on na pokrycie bieżących wydatków m.in. związanych z leczeniem.

Tabela 47. Zasiłki stałe w latach 2017-2020 w Gminie Różan

Formy pomocy	Rok	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł
ZASIŁKI STAŁE	2017	45	45	59	470	254.083,00
	2018	46	46	62	476	258.611,00
	2019	43	43	45	417	255.789,00
	2020	40	40	44	399	228.654,00

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie

Mimo, że duża liczba osób niepełnosprawnych korzysta z pomocy to należy mieć na uwadze, że jest też spora część osób chorych, które wstydzą się mówić o swojej niepełnosprawności, w związku z czym zdane są tylko na siebie.

Tabela 48. Liczba osób, którym przyznano w latach 2017-2020 świadczenia z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności i długotrwałej lub ciężkiej choroby.

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
niepełnosprawność	130	112	91	79
długotrwała lub ciężka choroba	123	104	111	88

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie

Jak wynika z powyższych danych, mimo, że liczba osób z niepełnosprawnością stale wzrasta, liczba osób korzystających z pomocy społecznej z roku na rok maleje. W większości osoby niepełnosprawne korzystające z pomocy społecznej nie posiadają własnego źródła dochodu, jednak często też są to osoby, które otrzymują rentę lub emeryturę ale nie są to środki wystarczające na pokrycie kosztów leczenia czy też bieżących wydatków, dlatego też jedną z form wsparcia osób niepełnosprawnych jest świadczenie pieniężne w postaci specjalnych zasiłków celowych.

Niepełnosprawni to grupa osób potrzebująca specjalnego wsparcia na każdym etapie życia. Ważne jest by zapewnić im godne warunki rozwoju. Niestety nie zawsze są możliwości

pomocy takim osobom, szczególnie ze względu na utrudniony dostęp do specjalistów i duże koszty leczenia. Gmina Różan powinna zatem zwiększyć nacisk na profilaktykę poprzez np. promowanie zdrowego stylu życia.

Analiza SWOT – NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost aktywności społecznej osób z niepełnosprawnościami. 2. Większy dostęp osób niepełnosprawnych do kształcenia ustawicznego. 3. Większe możliwości podnoszenia kwalifikacji zawodowych osób niepełnosprawnych poprzez kursy i szkolenia. 4. Realizacja usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych przez Ośrodek Pomocy Społecznej. 5. Doświadczenie w realizacji projektów dofinansowanych ze środków UE. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura leczniczo-rehabilitacyjna. 2. Niewielka liczba lokalnych programów działania na rzecz osób niepełnosprawnych. 3. Brak systemu diagnozowania i monitorowania skali problemu. 4. Niewykorzystywanie nowych technologii w rehabilitacji osób niepełnosprawnych. 5. Niewielka liczba specjalistów realizujących zadania z zakresu opieki nad osobami niepełnosprawnymi.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Promowanie zatrudniania osób niepełnosprawnych na chronionych miejscach pracy. 2. Promowanie zasad korzystania ze środków PFRON w związku z zatrudnieniem osób niepełnosprawnych. 3. Podejmowanie działań zmierzających do życia w społeczeństwie wolnym od barier 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pogorszenie kondycji finansowej gospodarstw domowych. 2. Niewystarczający dostęp do profilaktyki zdrowotnej. 3. Niewystarczający dostęp do form diagnozy wad wrodzonych i rozwojowych u dzieci.

funkcjonalnych. 4. Rozwój usług środowiskowych wzmacniających samodzielność osób niepełnosprawnych.	
--	--

**WYZWANIA DLA POLITYKI SPOŁECZNEJ W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA
PROBLEMOM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI**

1. Współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi na rzecz poprawy funkcjonowania społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych.
2. Optymalizacja dostępu do rehabilitacji dostosowanej do potrzeb osób niepełnosprawnych.
3. Diagnozowanie i monitorowanie problemu niepełnosprawności .
4. Rozpoznawanie potrzeb i zasobów w zakresie działań na rzecz osób niepełnosprawnych.
5. Aktywizacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych ze szczególnym uwzględnieniem własnych aktywności osób niepełnosprawnych w podejmowaniu wyzwań.
6. Rozwój usług środowiskowych dla osób chorych przewlekle i niepełnosprawnych.

5. Diagnoza- Alkoholizm, narkomania i przemoc domowa

OPIS PROBLEMU I WNIOSKI

Uzależnienie to nabyty stan zaburzenia zdrowia psychicznego i fizycznego, który charakteryzuje się okresowym lub stałym przymusem wykonywania określonej czynności lub zażywania psychoaktywnej substancji chemicznej. Osoby uzależnione odczuwają potrzebę wykonywania danej czynności poprzez różnego rodzaju bóle, drżenie mięśni, rozdrażnienie itp. Najczęściej spotykanymi rodzajami uzależnień są uzależnienia od alkoholu, narkotyków, tytoniu, leków, a w ostatnim czasie Internetu i telewizji. Uzależnieni często nie zdają sobie sprawy z negatywnych skutków podejmowanych przez siebie działań, dlatego też potrzebują pomocy i wsparcia w rozpoznaniu problemu, który się pojawił oraz jego rozwiązywaniu. Uzależnienia są problemem nie tylko osoby, której bezpośrednio dotyczą, ale również całej rodziny. Uzależnienia niosą za sobą nie tylko ryzyko współuzależnienia ale także przemocy w rodzinie. Często w takich

przypadkach konieczna jest interwencja Policji, a nawet sporządzenie Niebieskiej Karty. Problemami uzależnień w Gminie Różan zajmuje się głównie Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych we współpracy ze szkołami, Policją, OPS, Poradnią Rodzinną w Makowie Maz. oraz Poradnią Leczenia Uzależnień. Jednym z zadań Komisji jest przeprowadzanie rozmów motywujących do leczenia odwykowego, a także udzielanie porad rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i przemoc. W 2019 r. przeprowadzono 7 takich rozmów.

W Gminnym Ośrodku Upowszechniania Kultury w każdy pierwszy piątek miesiąca w godzinach od 16 do 19 i w Urzędzie Gminy w każdy trzeci wtorek miesiąca w godzinach od 8 do 11, od 2010 roku działa Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych i ich rodzin prowadzony przez specjalistę terapii uzależnień.

Na terenie Dziennego Domu „Senior+” prowadzona jest działalność placówki wsparcia dziennego „Świetlicy Opiekuńczo-Wychowawczej”. Do świetlicy w 2020 r. uczęszczało 14 dzieci w wieku od 8 do 16 lat z rodzin niewydolnych wychowawczo lub zagrożonych alkoholizmem. Świetlica ta czynna jest od poniedziałku do piątku w godzinach od 14 do 18. Dzieci mogą tam odrabiać lekcje, uczyć się poprawnych zachowań, rozwijają swoje zainteresowania i pasje. Dzieci te mogą również liczyć na dofinansowanie organizowanych przez Gminę kolonii letnich.

W ramach umowy ze Starostwem Powiatowym PCPR w Makowie Maz. w okresie od 01.01.2019 r. do 31.12.2020 r. świadczyło usługi z zakresu przeciwdziałania patologiom społecznym. Problemy jakie najczęściej zgłaszają osoby korzystające z poradnictwa rodzinnego to uzależnienie od alkoholu, współuzależnienie, przemoc w rodzinie oraz problemy wychowawcze. W 2020 r. w ramach poradnictwa rodzinnego udzielono 43 porad dla mieszkańców Gminy Różan.

Działania interwencyjne w Gminie Różan realizują członkowie Grup Roboczych oraz Zespołów Interdyscyplinarnych. Zespół Interdyscyplinarny został powołany Zarządzeniem nr 18/2011 Burmistrza Gminy Różan z dnia 31 maja 2011 r. Jego obsługę organizacyjno-techniczną zapewnia Ośrodek Pomocy w Róźnie. Zasady funkcjonowania Zespołu Reguluje Uchwała Rady Miejskiej w Róźnie nr V/45/2011 z dnia 29 kwietnia 2011 r. w sprawie trybu powoływania

i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania.

W Gminie Różan funkcjonują dwie grupy AA samopomocowe, w których osoby borykające się z problemem alkoholowym wspierają się wzajemnie w utrzymaniu statusu „trzeźwego alkoholika”, grupa Al.-Anon dla współuzależnionych oraz grupa DDA dla dorosłych dzieci alkoholików.

W 2020 roku na przeciwdziałanie alkoholizmowi wydatkowano kwotę 79.432,22 zł, a na przeciwdziałanie narkomanii nie wydatkowano żadnych środków.

Gmina Różan realizuje zadania w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie w oparciu o następujące programy:

1. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy W Rodzinie;
2. Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii;
3. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;

Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest finansowany ze środków własnych gminy pochodzących z opłat za korzystanie ze zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. W jego ramach realizowane są następujące zadania:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu

problemów alkoholowych;

- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13 i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
- wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

W ramach Programu Przeciwdziałania Narkomanii realizowane są następujące zadania:

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem,
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej, szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci i młodzieży uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo- wychowawczych,
- wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii;
- pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontaktu socjalnego;
- działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i profilaktyczną prowadzoną w szkołach i placówkach systemu oświaty zgodnie z art. 22 ust 3 ustawy, na podstawie diagnozy wykonanej w zakresie występujących w szkołach problemów;
- realizacja zadań, o których mowa w punkcie 6 poprzez działania o potwierdzonej skuteczności mające na celu przeciwdziałanie pojawieniu się zachowań ryzykownych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych przez uczniów nie przestrzegających przyjętych wśród otoczenia społecznych norm i zasad.

Celem głównym Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz minimalizowanie skali i skutków tego zjawiska poprzez dążenie do zbudowania profesjonalnego systemu interwencji i ochrony ofiar przemocy. Pozostałe cele Programu to:

- udzielanie pomocy i ochrona osób doświadczającym przemocy w rodzinie;
- działania edukacyjno- korekcyjne wobec sprawców przemocy;
- działania mające na celu podnoszenia kompetencji osób działających w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- działania profilaktyczne i edukacyjne zmierzające do podniesienia poziomu świadomości wiedzy na temat przemocy w rodzinie.

Tabela 49. Liczba założonych i zakończonych procedur Niebieskiej Karty w Gminie Różan w latach 2017-2020

ROK	2017	2018	2019	2020
liczba Niebieskich Kart	5	7	12	7
liczba rodzin, dla których wszczęto Procedurę Niebieskiej Karty	5	7	12	7
liczba zakończonych przez Zespół Interdyscyplinarny/Grupę Roboczą procedur Niebieskie Karty na skutek:				
ogółem	6	2	13	10
zakończenie przemocy w rodzinie oraz zrealizowania indywidualnego planu pomocy	0	0	1	0
braku zasadności podejmowanych działań	6	2	12	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie

W Gminie Różan procedurę Niebieskiej Karty w latach 2017-2020 wszczyniała wyłącznie Policja, gdyż to właśnie do tej instytucji w pierwszej kolejności zwracają się rodziny szukające pomocy. Na podstawie powyższej tabeli możemy zauważyć, że w latach 2017-2018 liczba założonych Niebieskich Kart kształtowała się na podobnym poziomie. Znaczny wzrost liczby Niebieskich Kart o niemal 70% możemy zauważyć w roku 2019 r., natomiast w 2020 r. liczba Niebieskich Kart zmalała do poziomu z lat poprzednich.

Tabela 50. Charakterystyka osób doświadczających przemocy w latach 2017-2020 w Gminie Różan

ROK		2017	2018	2019	2020
liczba ofiar przemocy w rodzinie	ogółem	6	7	12	7
	kobiety	5	4	12	7
	mężczyźni	1	3	0	0
	nieletni	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie

Na podstawie powyższej tabeli możemy zauważyć, że kobiety stanowią ponad 90 % ofiar przemocy w latach 2017-2020, mężczyźni natomiast stanowią 10% ogółu ofiar.

Tabela 51. Charakterystyka sprawców przemocy w latach 2017-2019 w Gminie Różan

ROK		2017	2018	2019	2020
sprawcy przemocy w rodzinie	ogółem	5	7	12	7
	kobiety	0	0	0	0
	mężczyźni	5	7	12	7
	nieletni	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie

Jak wynika z powyższej tabeli 100 % sprawców przemocy w rodzinie to mężczyźni.

Tabela 52. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc w latach 2017-2020 z powodu uzależnień.

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
alkoholizm	7	3	3	3
narkomania	1	1	1	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie

Jak wynika z powyższych danych liczba osób, którym przyznano świadczenia z powodu uzależnienia w 2018 r. zmalała w stosunku do 2017 r. o 4 i utrzymuje się na tym samym poziomie w latach 2019-2020.

Analiza SWOT – UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobre rozpoznanie zjawiska alkoholizmu i narkomanii. 2. Rozbudowana sieć instytucji i placówek wsparcia. 3. Efektywna działalność organizacji pozarządowych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom. 4. Dostępność do leczenia odwykowego. 5. Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. 6. Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii. 7. Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie 8. Dostępność środków finansowych na realizację programów profilaktycznych. 9. Aktywna działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. 10. Wzrost kompetencji pracowników działających na rzecz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. 11. Dobra współpraca instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zbyt późne kierowanie albo brak skierowań osób uzależnionych do specjalistycznych placówek służby zdrowia. 2. Brak oferty terapeutycznej dla osób z zaburzeniami zdrowia psychicznego będących wynikiem uzależnienia oraz brak środków na poszerzenie tej oferty. 3. Wczesna inicjacja użycia środków psychoaktywnych. 4. Zwiększająca się liczba punktów sprzedaży alkoholu. 5. Niewielkie zróżnicowanie oferty działań podejmowanych wobec osób stosujących przemoc. 6. Ograniczona możliwość zapewnienia schronienia osobom doświadczającym przemocy.

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost zainteresowania kampaniami społecznymi. 2. Zwiększenie świadomości oraz wiedzy nt. możliwości pomocy osobom doświadczającym przemocy 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Łatwa dostępność substancji psychoaktywnych. 2. Promowanie spożywania alkoholu niskoprocentowego np. piwa. 3. Brak dostosowania wystarczająco zróżnicowanej oferty pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie. 4. Utrzymujące się stereotypy i mity dotyczące przemocy w rodzinie funkcjonujące w społeczeństwie.

WYZWANIA DLA POLITYKI SPOŁECZNEJ W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PROBLEMOM UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE

1. Zwiększenie świadomości społecznej związanej z problematyką uzależnień i przemocy w rodzinie.
2. Zwiększenie liczby programów profilaktyczno-edukacyjnych dla młodzieży.
3. Wzmocnienie działań aktywizacji społeczno-zawodowej osób uzależnionych oraz doświadczających przemocy.
4. Propagowanie programów prewencyjnych w szczególności kierowanych do osób i rodzin w sytuacji kryzysowej.
5. Zwiększenie liczby programów korekcyjno-edukacyjnych oraz rozszerzenie oferty działań podejmowanych wobec osób stosujących przemoc.
6. Zwiększenie liczby programów ochrony osób doświadczających przemocy
7. Dążenie do rozwoju współpracy służb i instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
8. Zapewnienie dostępu do placówek zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

6. Diagnoza- Bezradność opiekuńczo-wychowawcza

OPIS PROBLEMU I WNIOSKI

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych to jeden z problemów społecznych, który jest powodem przyznawania pomocy społecznej. Niestety najczęściej bezradność ta spowodowana jest pojawieniem się innych problemów społecznych takich jak ubóstwo, uzależnienia, bezrobocie. Rodziny, które z tego powodu korzystają z pomocy są bardzo często rodzinami wieloproblemowymi.

Tabela 53. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc w latach 2017-2020 z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
bezradność w sprawach op.-wych.	39	32	25	16

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie

Jednym ze sposobów wspierania rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej w Gminie Różan jest zatrudnienie przez Ośrodek Pomocy Społecznej Asystenta Rodziny. Do pracy z asystentem może zobowiązać rodzinę sąd, bądź też może przydzielić go Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej na wniosek pracownika socjalnego. Praca podejmowana przez Asystenta Rodziny to ogromne wyzwanie, gdyż polega głównie na świadczeniu osobistej pomocy i obecności asystenta w rodzinach potrzebujących. Asystent wspiera rodziny w kontakcie z różnymi instytucjami takimi jak szkoły, urzędy, przychodnie. Uczy je podstawowych obowiązków i czynności życia codziennego. Motywuje, a także wspiera w dążeniu do poprawy sytuacji rodziny. W rodzinach, z którymi pracuje asystent bardzo często dzieci nie chcą chodzić do szkoły i odrabiać lekcji, a rodzice nie widzą potrzeby zajmowania się dziećmi i dbanie o ich zdrowie. U znacznej części rodzin jest problem z dbaniem o higienę. Asystent nie tylko pomaga dbać rodzinom o czystość ale również bardzo często kieruje jak prawidłowo zarządzać budżetem domowym, przypomina o konieczności opłacania rachunków. Prowadzi działania nie tylko edukacyjne, ale musi również interweniować w przypadku

zagrożenia bezpieczeństwa rodzin i dzieci. W 2019 roku Asystent bardzo często otrzymywał komunikaty od dzieci o różnego rodzaju problemach, 5 razy wzywał policję do rodzin, w tym 3 razy do pijanego rodzica a dwa razy w sprawie prób samobójczych. Asystent Rodziny stale monitoruje sytuację rodzin objętych pomocą, współpracując przy tym ściśle z innymi jednostkami, organizacjami i osobami prowadzącymi działania na rzecz wspierania dzieci i rodzin. Główną przyczyną pracy asystenta z rodzinami jest niewydolność opiekuńczo-wychowawcza, ale do przyczyn możemy zaliczyć również upośledzenie, uzależnienia, zaburzenia psychiczne, bezradność, przemoc w rodzinie, konflikty, bezrobocie, wczesne lub samotne rodzicielstwo, nierealizowanie obowiązku szkolnego przez dzieci.

Tabela 54. Realizacja zadań z zakresu wspierania rodziny w Gminie Różan w 2020 r.

Liczba rodzin korzystających z usług Asystenta Rodziny	13
Liczba rodzin zobowiązanych przez sąd do pracy z asystentem rodziny	3
Przeciętny czas pracy asystenta z rodziną (w miesiącach)	44
Liczba rodzin z którymi asystent zakończył współpracę	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Różanie

Gmina Różan wspiera rodziny dotknięte problemem bezradności opiekuńczo-wychowawczej poprzez:

- umożliwienie dostępu do placówki wsparcie dziennego „Świetlicy Opiekuńczo-Wychowawczej”,
- dożywianie w szkołach;
- pracę socjalną w formie edukacji i motywacji rodzin do zmiany;
- zagospodarowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

Analiza SWOT – BEZRADNOŚĆ OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZA

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Funkcjonowanie placówki wsparcia dziennego „Świetlicy Opiekuńczo-Wychowawczej” na terenie gminy. 2. Właściwie rozpoznawanie potrzeb przez OPS. 3. Zatrudnianie psychologa w szkołach. 4. Rozwój pracy socjalnej z rodzinami i dziećmi. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wyuczona bezradność przekazywana z pokolenia na pokolenie. 2. Uzależnienie się rodzin z dysfunkcjami od udzielanych świadczeń. 3. Zła sytuacja ekonomiczna rodzin. 4. Niewystarczająca pomoc psychologiczna dla osób, które dotyka problem bezradności. 5. Niskie nasycenie usługami środowiskowymi i dziennymi skierowanymi do dzieci i rodzin. 6. Ograniczony dostęp do poradnictwa rodzinnego. 7. Niewystarczająca współpraca służb medycznych i socjalnych w zakresie rozwiązywania problemów dzieci i rodzin
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktywizacja rodzin wielodzietnych i niepełnych dająca szansę na samodzielne wyjście z trudnej sytuacji. 2. Wykorzystywanie funduszy unijnych na realizację projektów związanych z reintegracją społeczną i zawodową 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Narastające problemy społeczne w rodzinach wielodzietnych i niepełnych: ubóstwo, bezrobocie, uzależnienia. 2. Trudności z podjęciem pracy spowodowane brakiem opieki nad

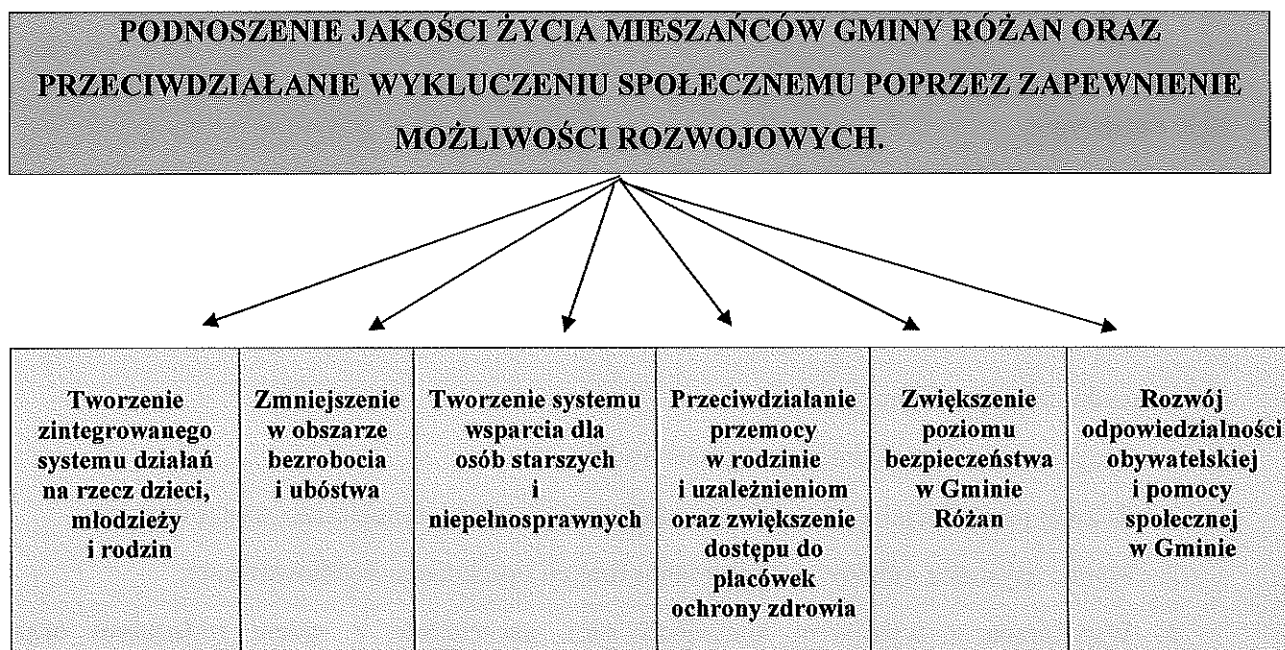
<p>rodzin przejawiających bezradność.</p> <p>3. Polityka prorodzinna.</p> <p>4. Rozwój wolontariatu.</p> <p>5. Wykształcenie specjalistów do spraw rodziny, realizujących programy pomocowe.</p>	<p>dziećmi.</p> <p>3. Wzrastająca liczba dzieci pozbawionych prawidłowej opieki rodzicielskiej.</p> <p>4. Obniżenie wieku inicjacji alkoholowej, narkotykowej i seksualnej.</p>
--	---

WYZWANIA DLA POLITYKI SPOŁECZNEJ W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PROBLEMOM BEZRADNOŚCI OPIEKUNTCZO-WYCHOWAWCZEJ

1. Rozwój specjalistycznego poradnictwa rodzinnego.
2. Zmiana udzielanych świadczeń z formy pieniężnej na formy aktywizujące rodzinę do samodzielności.
3. Rozwój kompleksowego systemu instytucji pomocy społecznej, rynku pracy, edukacji i zdrowia na rzecz pomocy dziecku i rodzinie.
4. Współpraca z kuratorami sądowymi i sądem rodzinnym.
5. Zwiększenie roli działań profilaktycznych i aktywnych form pomocy dziecku i rodzinie.
6. Rozwój usług w systemie wspierania rodziny i pieczy zastępczej.
7. Zwiększenie współpracy samorządów z NGO w szczególności w formie zlecania zadań własnych i zleconych z obszaru dziecka i rodziny organizacjom pozarządowym.
8. Wzmocnienie wielosektorowych działań na rzecz pomocy dziecku i rodzinie

IV. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

1. Cel główny- misja strategii, cele strategiczne i operacyjne.

Misja szczegółowa strategii rozwiązywania problemów społecznych Gminy Różan na lata 2021-2030 to:

**PODNOSENIE JAKOŚCI ŻYCIA MIESZAŃCÓW GMINY RÓŻAN ORAZ
PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU POPRZEZ ZAPEWNIENIE
MOŻLIWOŚCI ROZWOJOWYCH**

W celu właściwej realizacji misji strategii konieczne jest wdrożenie zarządzania strategicznego opierającego się na wyznaczeniu celów strategicznych i operacyjnych, działań służących realizacji celów, sposobu realizacji celów oraz wskaźników realizacji celów. Wdrażanie strategii oparte będzie również na realizacji programów i projektów m.in. gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, gminnego Programu Wspierania Rodziny, gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.

Cel Strategiczny 1.

Tworzenie zintegrowanego systemu działań na rzecz dzieci, młodzieży i rodzin

Cele operacyjne:

1. Wspieranie rodzin w ich prawidłowym funkcjonowaniu i przeciwdziałanie bezradności opiekuńczo-wychowawczej.
2. Wyrównywanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży oraz wspieranie ich edukacji.

Działania do celu operacyjnego 1.:

1. Diagnozowanie problemów i zagrożeń rodzin.
2. Rozwój pracy socjalnej z rodzinami mającymi problemy opiekuńczo-wychowawcze.
3. Pomoc asystenta rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.
4. Współpraca z wymiarem sprawiedliwości, szczególnie z sądem rodzinnym oraz kuratorami sądowymi.
5. Współpraca Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświaty w celu ciągłej analizy sytuacji dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych marginalizacją.
6. Świadczenie pomocy społecznej dla rodzin w trudnej sytuacji.
7. Kontynuacja działań w ramach rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu”.
8. Tworzenie 3 letniego Programu Wspierania Rodziny.
9. Programy wsparcia finansowego.
10. Promowanie prawidłowego modelu rodziny.
11. Rozwój opieki przedszkolnej i żłobkowej.

Działania do celu operacyjnego 2.

1. Organizowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży poprzez rozwój placówek wsparcia dziennego.
2. Organizowanie letniego wypoczynku dla dzieci i młodzieży z Gminy Różan.
3. Doposażanie placówek oświaty w nowoczesny sprzęt i środki dydaktyczne.
4. Organizowanie różnorodnych zajęć pozalekcyjnych.
5. Doskonalenie kadry pedagogicznej, wychowawców.

Realizatorzy działań

OPS, Urząd Gminy, GKRPA, GOUK, placówki oświaty, Policja.

Termin realizacji działań: 2021-2030

Wskaźniki osiągnięcia celów

- liczba osób i rodzin objętych pomocą społeczną;
- liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych;
- liczba rodzin objętych pracą socjalną;
- liczba rodzin usamodzielnionych;
- liczba spotkań;
- liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny;
- liczba rodzin objętych programem dożywiania;
- liczba zorganizowanych zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży;
- liczba dzieci uczęszczających na zajęcia pozalekcyjne.

Cel Strategiczny 2.

Zmniejszenie rozmiarów bezrobocia i ubóstwa

Cele operacyjne:

1. Aktywizacja bezrobotnych.
2. Zapewnienie ubogim pomocy oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Działania do celu operacyjnego 1.:

1. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Makowie Mazowieckim.
2. Zatrudnienie wspierane tj. prace interwencyjne, roboty publiczne, prace społecznie użyteczne.
3. Organizowanie staży.
4. Specjalistyczne poradnictwo .

5. Praca socjalna z osobami bezrobotnymi, zachęcanie do ciągłego poszukiwania pracy.
6. Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości.
7. Zwiększanie zasobów mieszkań komunalnych i socjalnych w gminie.
8. Dostosowanie ofert edukacyjnych do potrzeb lokalnego rynku.

Działania do celu operacyjnego 2.:

1. Monitorowanie sytuacji osób i rodzin.
2. Wspieranie działalności samopomocowej.
3. Ograniczanie skutków ubóstwa poprzez wsparcie materialne i niematerialne realizowane przez OPS.

Realizatorzy działań

OPS, Urząd Gminy, PUP, zakłady pracy, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, PCPR, wolontariat.

Termin realizacji działań: 2021-2030

Wskaźniki osiągnięcia celów

- liczba programów i projektów;
- liczba nowych miejsc pracy;
- liczba podmiotów gospodarczych;
- liczba grup samopomocowych;
- liczba osób objętych wsparciem z powodu ubóstwa i bezrobocia;
- liczba osób zatrudnionych;
- liczba osób bezrobotnych i ubogich objętych pracą socjalną.

Cel Strategiczny 3.

Tworzenie systemu wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych

Cele operacyjne

1. Pomoc osobom starszym i zapewnienie im opieki.
2. Aktywizacja osób niepełnosprawnych.

Działania do celu operacyjnego 1 i 2:

1. Zwiększanie wymiaru usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.
2. Pomoc finansowa i rzeczowa.
3. Wprowadzenie usługi asystenta osoby niepełnosprawnej.
4. Utworzenie Środowiskowego Domu Samopomocy.
5. Dołączenie do Programu Opieka Wytchnieniowa.
6. Współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi.
7. Kreowanie właściwych postaw wobec osób starszych i niepełnosprawnych.
8. Zwiększanie świadomości społeczeństwa na temat niepełnosprawności.
9. Wspomaganie aktywnego udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym .
10. Tworzenie grup wsparcia.
11. Likwidowanie barier architektonicznych.
12. Kontynuacja działalności Dziennego Domu „Senior+”.
13. Współpraca z PCPR i PUP w zakresie aktywizacji osób niepełnosprawnych.
14. Specjalistyczne poradnictwo dla osób niepełnosprawnych i starszych,
15. Pomoc rodzinom, w których przebywają osoby starsze i niepełnosprawne.
16. Rozwijanie dziennych form wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych.

Realizatorzy działań

OPS, Urząd Gminy, PCPR, PUP, GOUK, stowarzyszenia, placówki ochrony zdrowia,

Termin realizacji działań: 2021-2030

Wskaźniki osiągnięcia celów:

- liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu niepełnosprawności;
- liczba osób starszych objętych pomocą społeczną;
- liczba osób korzystających z pomocy w związku z opieką nad osobą niepełnosprawną;
- liczba podmiotów świadczących pomoc;
- liczba zlikwidowanych barier architektonicznych;
- liczba osób starszych objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi;
- ilość imprez i spotkań;
- ilość spotkań integracyjnych;
- ilość grup wsparcia;
- liczba osób uczęszczających do Dziennego Domu „Senior+”.

Cel Strategiczny 4.

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i uzależnieniom oraz zwiększenie dostępu do placówek ochrony zdrowia

Cele operacyjne:

1. Profilaktyka i zmniejszanie skutków problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie.
2. Zapewnienie mieszkańcom odpowiedniej opieki medycznej.

Działania do celu operacyjnego 1.:

1. Realizacja gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.
2. Realizacja gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.
3. Realizacja gminnego Programu Wspierania Rodziny, gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
4. Edukacja społeczeństwa w zakresie uzależnień i przemocy w rodzinie.
5. Specjalistyczne poradnictwo dla osób uwikłanych w uzależnienia oraz przemoc.
6. Zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy dla osób uzależnionych.

7. Kontynuowanie Działalności Punktu Konsultacyjnego.
8. Kontynuowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego.

Działania do celu operacyjnego 2.:

1. Promowanie zdrowego trybu życia.
2. Zwiększanie dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej.
3. Prowadzenie kursów, szkoleń i warsztatów z zakresu profilaktyki zdrowotnej.

Realizatorzy działań:

OPS, Urząd Gminy, Zespół Interdyscyplinarny, GKRPA, policja, sąd, placówki oświaty, placówki ochrony zdrowia, GOUK, stowarzyszenia, organizacje pozarządowe,

Termin realizacji działań: 2021-2030

Wskaźniki osiągnięcia celów

- liczba osób i rodzin dotkniętych przemocą;
- liczba osób uzależnionych;
- ilość programów;
- liczba osób objętych wsparciem.

Cel Strategiczny 5.

Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa w Gminie Różan

Cele operacyjne:

1. Zmniejszanie poziomu patologii społecznych i ich skutków.

Działania do celu operacyjnego 1.:

1. Podejmowanie współpracy z służbami porządku publicznego w celu wykrywania

- i eliminowania niepoprawnych zachowań,
2. Zapobieganie działaniom krzywdzącym dzieci.
  3. Podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych w zakresie uzależnień i przestępczości.
  4. Organizowanie pogadank, akcji i kampanii w placówkach oświaty.
  5. Zwiększenie liczby patroli w miejscach publicznych.
  6. Monitorowanie bezpieczeństwa w rodzinach, a w szczególności rodzinach z dziećmi.
  7. Zwiększenie bezpieczeństwa na drogach, przejściach dla pieszych i chodnikach.

Realizatorzy działań:

OPS, Urząd Gminy, GKRPA, Policja, Zespół Interdyscyplinarny.

Termin realizacji działań: 2021-203

Wskaźniki osiągnięcia celów:

- liczba założonych Niebieskich Kart;
- liczba sprawców przemocy;
- liczba interwencji domowych;
- liczba osób i rodzin objętych pomocą ze względu na pojawiającą się przemoc domową.

Cel Strategiczny 6.

Rozwój odpowiedzialności obywatelskiej i pomocy społecznej w Gminie

Cele operacyjne:

1. Rozpoznawanie potrzeb mieszkańców i pojawiających się problemów.
2. Profesjonalizacja pomocy społecznej.

Działania do celu operacyjnego 1. i 2.:

1. Monitorowanie i diagnozowanie problemów społecznych.

2. Podnoszenie efektywności systemu pomocy społecznej.
3. Promocja działań OPS.
4. Doksztalcanie pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej.
5. Utrzymywanie odpowiedniej liczby pracowników socjalnych i administracyjnych.
6. Ulepszanie systemu informacyjnego dot. form wsparcia i pomocy społecznej dla mieszkańców gminy Różan.
7. Wspomaganie społecznych inicjatyw .
8. Motywowanie do tworzenia grup samopomocowych oraz wolontariatu.
- 9.

Realizatorzy działań:

OPS, Urząd Gminy, jednostki organizacyjne, organizacje pozarządowe.

Termin realizacji działań: 2021-2030

Wskaźniki osiągnięcia celów:

- liczba osób objętych wsparciem;
- ilość podmiotów świadczących pomoc;
- ilość kursów i szkoleń;
- liczba uczestników szkoleń.

2. Zakładane rezultaty realizacji strategii

Zakładane rezultaty wdrożenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Różan:

- interdyscyplinarne rozwiązywanie problemów społecznych;
- efektywna współpraca i wymiana informacji między instytucjami pomocowymi w celu rozwiązywania problemów społecznych;
- większy dostęp mieszkańców do informacji na temat form wsparcia i możliwościach uzyskania

pomocy;

- zwiększenie aktywności zawodowej i społecznej osób, które są zagrożone wykluczeniem społecznym, w tym osób starszych i niepełnosprawnych;
- zmniejszenie liczby beneficjentów pomocy społecznej;
- zmniejszenie liczby rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi;
- włączenie mieszkańców i organizacji pozarządowych w pracę nad rozwiązaniami mającymi poprawić jakość życia
- postrzeganie Gminy Różan jako przyjaznego miejsca do życia dla rodzin z dziećmi, niepełnosprawnych i seniorów;
- wzrost liczby inwestorów i podmiotów gospodarczych na terenie gminy;
- utworzenie nowych miejsc służących aktywnemu spędzaniu czasu;
- podniesienie jakości edukacji w placówkach oświaty;
- większy udział osób niepełnosprawnych i seniorów w życiu społecznym;
- podniesienie poziomu usług świadczonych przez instytucje pomocowe;
- zwiększenie poziomu wiedzy mieszkańców na temat zdrowego trybu życia i profilaktyki zdrowotnej;
- zwiększenie bezpieczeństwa na terenie gminy.

3. Źródła finansowania działań przewidzianych do realizacji

Bardzo ważnym elementem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jej finansowanie. Do realizacji celów strategii przewiduje się wykorzystanie następujących środków:

- środki własne budżetu Gminy Różan i powiatu;
- dotacje z Budżetu Państwa przekazane Gminie Różan;
- Fundusz Pracy;
- Projekty systemowe i konkursowe w ramach środków MRPiPS;

- środki z PFRON;
- środki z funduszy pomocowych Unii Europejskiej;
- środki własne podmiotów realizujących cele Strategii;
- środki finansowe pozyskane przez organizacje pozarządowe;
- sponsorzy indywidualni.

4. Monitoring i ewaluacja

Nad procesem monitoringu i ewaluacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2030 w Gminie Różan czuwać będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Różanie.

Monitoring jest procesem ciągłym, który odbywa się przez cały okres wdrażania strategii. Wykonywany jest on w celu weryfikacji realizacji planowanych działań pod kątem ich ram czasowych, finansowych jak również poziomu osiągnięcia zakładanych rezultatów. Ważne jest bowiem, żeby aby realizacja strategii była zgodna z założonymi wcześniej celami i założeniami. Dzięki monitoringowi możliwe będzie zdiagnozowanie i rozwiązywanie pojawiających się w czasie wdrażania Strategii problemów, ale również wyrywanie nieprawidłowości i ich korygowanie. Narzędziem służącym do monitorowania będzie między innymi przedkładana corocznie Radzie Gminy Ocena Zasobów Pomocy Społecznej, przygotowywana na podstawie diagnozy sytuacji społecznej. Ważnym narzędziem monitoringu będzie również weryfikacja sprawozdań z efektów pracy podmiotów zaangażowanych w realizację celów Strategii. Na koniec każdego roku monitorowane będą także wskaźniki realizacji poszczególnych celów pozyskane ze sprawozdań z realizacji gminnych programów, danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UG, Policji, PUP, sprawozdań OPS, GKRPA oraz od organizacji pozarządowych. Monitoring pozwoli nie tylko ocenić realizację zaplanowanych działań, ale wraz ze zmianami prawnymi i społecznymi modyfikować i dostosowywać te działania do potrzeb społeczeństwa.

Na podstawie przeprowadzonych analiz i monitoringu Strategia będzie poddawana ewaluacji. Ewaluacja będzie miała na celu odpowiedź na pytanie czy Strategia rzeczywiście służy rozwiązywaniu problemów społecznych. Ponadto do celów ewaluacji należą optymalizacja planowania, doskonalenie wdrażania, kontrola jakości oraz wzmacnianie partnerstwa

i odpowiedzialności wśród osób i instytucji zaangażowanych w funkcjonowanie Strategii. W szerokim zakresie czasowym ewaluacja pozwoli ocenić skuteczność i efektywność założeń oraz ich realizację i rezultaty. Raz w roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Różanie przygotowywał będzie sprawozdanie z wdrażania strategii, które będzie przedkładane burmistrzowi oraz Radzie Gminy, w przypadku stwierdzenia nieaktualności określonych w Strategii zadań będzie ona udoskonalana.

V. PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Różan na lata 2021-2030 pozwoli na zmniejszanie skali a w przyszłości wyeliminowanie zagrożeń bezpieczeństwa socjalnego. Określone cele i działania będą również podstawą do opracowania corocznych programów dotyczących lokalnej polityki społecznej jak również programów wieloletnich tj. Program Przeciwdziałania Narkomanii, Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy, Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które powinny odpowiadać celom i działaniom określonym w strategii, a także uzupełniać i uszczegóławiać je.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Różan na lata 2021-2030 ma przede wszystkim służyć lokalnej społeczności, a w szczególności dzieciom, młodzieży, osobom starszym, niepełnosprawnym oraz osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym.

VI. SPIS WYKRESÓW I TABEL

Tabele:

Tabela 1. Gęstość zaludnienia w latach 2017-2020 w Gminie Różan

Tabela 2. Liczba ludności w latach 2017-2020 wg płci i miejsca zamieszkania w Gminie Różan

Tabela 3. Struktura wiekowa w gminie Różan w latach 2017-2020

Tabela 4. Ruch naturalny mieszkańców w Gminie Różan w latach 2017-2018.

Tabela 5. Liczba zameldowań, wymeldowani oraz saldo migracji w Gminie Różan w latach 2017-2020.

Tabela 6. Liczba zawartych małżeństw w Gminie Różan w latach 2017-2020

Tabela 7. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2017-2020 w Gminie Różan

Tabela 8. Podmioty według grup rodzajów działalności PKD 2007 w Gminie Różan

Tabela 9. Podmioty według klas wielkości w latach 2017-2020 w Gminie Różan

Tabela 10. Podmioty według sektora własności w latach 2017-2020 w Gminie Różan

Tabela 11. Podmioty gospodarki narodowej wyrejestrowane z rejestru REGON w latach 2017-2020 w Gminie Różan

Tabela 12. Podmioty wyrejestrowane według sektora własności w latach 2017-2020 w Gminie Różan

Tabela 13. Podmioty nowo zarejestrowane według sekcji PKD 2007 w Gminie Różan

Tabela 14. Podmioty nowo zarejestrowane według sektorów własności w latach 2017-2020 w Gminie Różan

Tabela 15. Liczba przychodni w latach 2017-2020 na terenie Gminy Różan

Tabela 16. Liczba udzielonych porad lekarskich w latach 2017-2020 na terenie Gminy Różan

Tabela 17. Liczba aptek w latach 2017-2020 na terenie Gminy Różan

Tabela 18. Liczba czytelników na 1000 ludności w latach 2017-2020 w Gminie Różan

Tabela 19. Czytelnicy według wieku w 2020 r.

Tabela 20. Liczba dzieci uczęszczających do Przedszkola Samorządowego w Różanie w latach 2017-2020

Tabela 21. Liczba dzieci uczęszczających do Publicznej Szkoły Podstawowej w Różanie i punktu filialnego w Załuziu w latach 2017-2020

- Tabela 22. Liczba dzieci uczęszczających do Gimnazjum w Różanie w latach 2017-2018
- Tabela 23. Liczba dzieci uczęszczających do Zespołu Szkół w Różanie w latach 2017-2018
- Tabela 24. Liczba i kwoty wypłaconych stypendiów socjalnych w latach 2017-2020 r. w Gminie Różan
- Tabela 25. Dodatki mieszkaniowe w latach 2017-2020 w Gminie Różan
- Tabela 26. Rodziny korzystające z pomocy społecznej w latach 2017-2020 w Gminie Różan
- Tabela 27. Liczba osób, rodzin i osób w rodzinach, którym przyznano świadczenia w ramach zadań zleconych w latach 2017-2020 w Gminie Różan
- Tabela 28. Liczba i kwota świadczeń przyznanych w ramach zadań zleconych w latach 2017-2020 w Gminie Różan
- Tabela 29. Liczba osób, rodzin i osób w rodzinach, którym przyznano świadczenia w ramach zadań własnych w latach 2017-2020 w Gminie Różan
- Tabela 30. Liczba i kwota świadczeń przyznanych w ramach zadań własnych w latach 2017-2020 w Gminie Różan
- Tabela 31. Wydatki na świadczenia rodzinne w latach 2017-2020 w Gminie Różan
- Tabela 32. Fundusz alimentacyjny w latach 2017-2020 w Gminie Różan
- Tabela 33. Wydatki na świadczenie wychowawcze w latach 2017-2020 oraz liczba rodzin i dzieci uprawnionych do tego świadczenia.
- Tabela 34. Karta Dużej Rodziny w latach 2017-2019 w Gminie Różan
- Tabela 35. Liczba osób korzystających z dożywiania w latach 2017-2020 w Gminie Różan
- Tabela 36. Formy pomocy w zakresie programów dożywiania w latach 2017-2020 w Gminie Różan
- Tabela 37. Koszty realizacji programów dożywiania na przestrzeni lat 2017-2020 w Gminie Różan w zł
- Tabela 38. Osoby starsze na terenie Gminy Różan w 2020 roku
- Tabela 39. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ochrony macierzyństwa (w tym wielodzietności) w Gminie Różan w latach 2017-2020
- Tabela 40. Rodziny korzystające z pomocy społecznej w latach 2017-2020 w Gminie Różan
- Tabela 41. Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2017-2020 w powiecie, województwie i całym kraju

Tabela 42. Statystyka osób bezrobotnych w latach 2017-2020 w Gminie Różan

Tabela 43. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2017-2020 w Gminie Różan

Tabela 44. Liczba osób pracujących ogółem i według płci w Gminie Różan w latach 2017-2020

Tabela 45. Usługi opiekuńcze w latach 2017-2020 w Gminie Różan

Tabela 46. Specjalistyczne usługi opiekuńcze w latach 2017-2020 w Gminie Różan

Tabela 47. Zasiłki stałe w latach 2017-2020 w Gminie Różan

Tabela 48. Liczba osób, którym przyznano w latach 2017-2020 świadczenia z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności i długotrwałej lub ciężkiej choroby.

Tabela 49. Liczba założonych i zakończonych procedur Niebieskiej Karty w Gminie Różan w latach 2017-2020

Tabela 50. Charakterystyka osób doświadczających przemocy w latach 2017-2020 w Gminie Różan

Tabela 51. Charakterystyka sprawców przemocy w latach 2017-2019 w Gminie Różan

Tabela 52. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc w latach 2017-2020 z powodu uzależnień.

Tabela 53. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc w latach 2017-2020 z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Tabela 54. Realizacja zadań z zakresu wspierania rodziny w Gminie Różan w 2020 r.

Wykresy:

Wykres 1. Wydatki na pomoc społeczną w latach 2017-2020 w Gminie Różan w zł

Wykres 2. Liczba osób objętych pomocą społeczną w latach 2017-2020 w Gminie Różan

Wykres 3. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2017-2020 w Gminie Różan

Wykres 4. Typy rodzin objęte pomocą społeczną w latach 2017-2020 w Gminie Różan

Wykres 5. Powody przyznania pomocy w latach 2017-2020 w Gminie Różan

Uzasadnienie

Obowiązek podjęcia przedmiotowej uchwały wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.), który wskazuje, że jednym z zadań gminy o charakterze obowiązkowym jest opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Strategia wskazuje obszary problemowe, priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla wdrażania planowanych zadań. Dotychczasowa strategia utraciła swoją ważność dlatego należy podjąć uchwałę w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Różan na lata 2021 –2030”.

